

อนุสรณ์

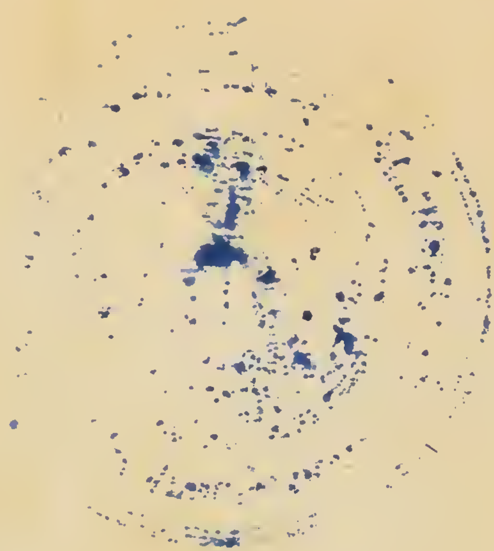
ในงานพระราชทานเพลิงศพ

นายสิงห์ วาณิชยานนท์

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม พระนคร

วันที่ ๘ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๓

พระพุทธภาษิต, พระปฐมเจดีย์ ฯลฯ

อนุสรณ์
ในงานพระราชทานเพลิงศพ
นายสิงห์ วาณิชยานนท์

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม พระนคร
วันที่ ๘ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๓

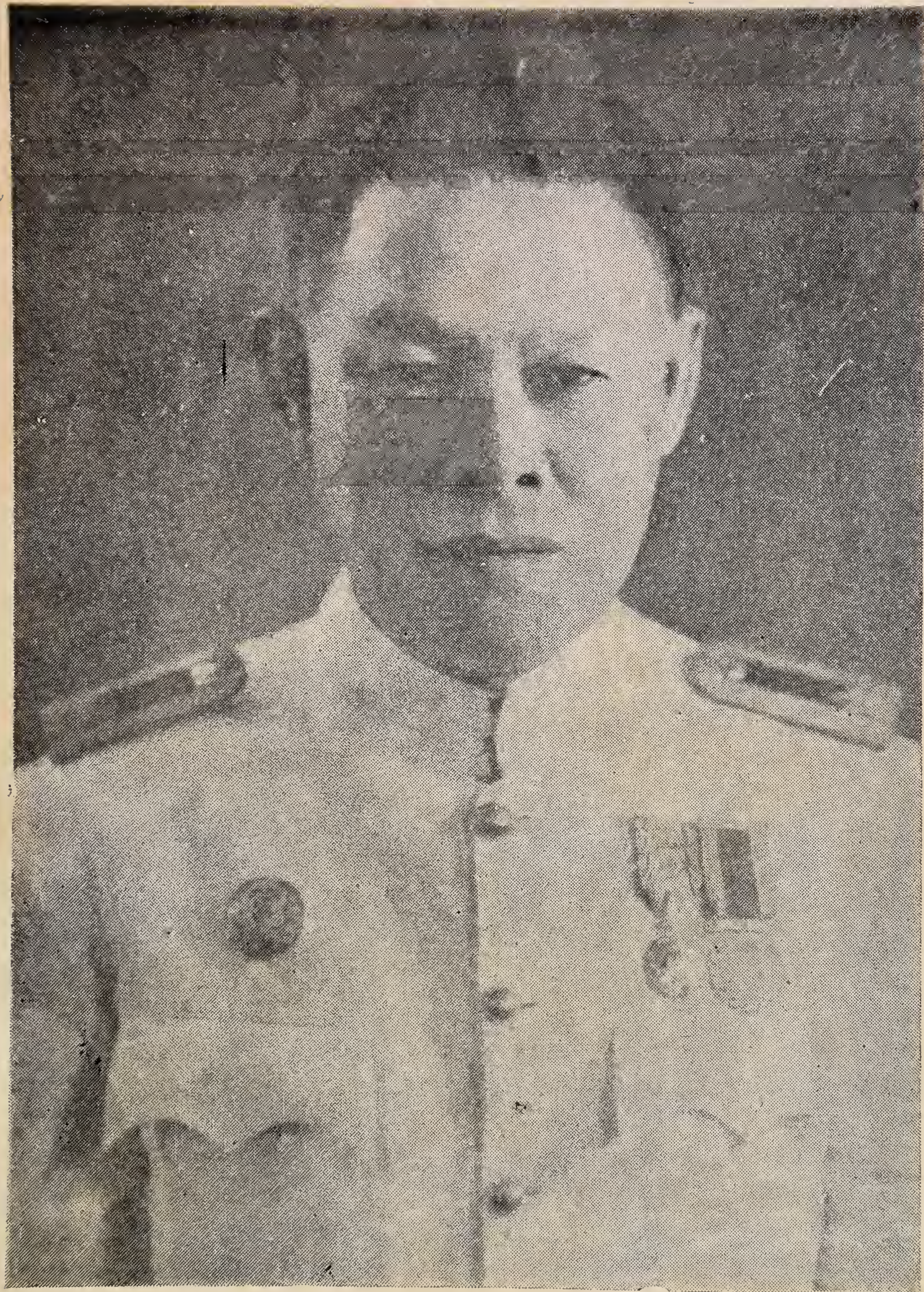
พระพุทธภาษิต, พระปฐมเจดีย์ ฯลฯ

[illegible]

เกิด ๑ กันยายน [illegible]

มรณะ [illegible] กันยายน [illegible]

[illegible]

นายสิงห์ วาณิชยานนท์

ชาตะ ๓ กันยายน ๒๔๓๕

มรณะ ๑๖ กันยายน ๒๕๑๒

สิริรวมอายุ ๗๗ ปี ๑๓ วัน

ประวัติ

นายสิงห์ วาณิชยานนท์ เป็นบุตร นายเก้า และนางชุ่ม เกิดวันที่ ๓ กันยายน ๒๔๓๕ ที่บ้านคลองบางกอกน้อย ตำบลบางบำหรุ อำเภอบางกอกน้อย จังหวัด ธนบุรี

นายสิงห์ วาณิชยานนท์ เป็นบุตรคนเดียวของบิดามารดาซึ่งท่านผู้บังเกิดเกล้าทั้งสองได้ถึงแก่กรรมไปหมดแล้ว นายสิงห์ได้ทำการสมรสกับนางสาวจิตรา โรจน์อำพร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ ที่จังหวัดอ่างทอง ซึ่งขณะนั้นนายสิงห์ได้ย้ายไปรับราชการเป็นครูที่โรงเรียนประจำจังหวัดอ่างทอง ได้อยู่ร่วมทุกข์สุขกันตลอดมา มีบุตรและธิดาที่ยังมีชีวิตอยู่ปัจจุบัน รวม ๘ คน คือ

๑. *นางรวยรื่น ประทุมไชย*

๒. *ร.ต. สำรอง วาณิชยานนท์*

๓. *นางจำเริญศรี วาณิชยานนท์*

๔. *พระภิกษุสุรสิทธิ์ วาณิชยานนท์*

๕. *นางวัชรี คิงส์*

๖. *นางพูนศรี คชประภา*

๗. *นายธรรมศักดิ์ วาณิชยานนท์*

๘. *น.ส. ณัฏฐินี วาณิชยานนท์*

การศึกษา

นายสิงห์ วาณิชยานนท์ เริ่มเข้ารับการศึกษาชั้นต้นที่โรงเรียนวัดศรีสุดาราม จังหวัดธนบุรี, โรงเรียนวัดสุทัศน์, และโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ ตามลำดับ เมื่อจบการศึกษาชั้นประถม จึงเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย จนจบชั้นประโยคมัธยมศึกษาของหลักสูตรการศึกษาสมัยนั้น ในปี พ.ศ. ๒๔๔๙ ต่อจากนั้นได้เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์บ้านสมเด็จเจ้าพระยา,

โรงเรียนฝึกหัดผู้กำกับลูกเสือในพระบรมราชูปถัมภ์ และสามัคยาจารย์สมาคม สอบไล่ได้ประโยคครูประถม ป.ป. ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ จึงได้เข้ารับราชการเป็นครูที่โรงเรียนวัดมหาธาตุ พระนคร และในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ จึงสอบไล่ได้ประโยคครูมัธยม ป.ม. ซึ่งนายสิงห์ทำงานและศึกษาต่อพร้อมกันไปด้วย

ในการเข้าศึกษาและอบรมวิชาแขนงต่าง ๆ ทางด้านวิชาครูนั้น นายสิงห์ ต้องย้ายไปรับราชการตามจังหวัดต่าง ๆ หลายจังหวัด ได้ใช้เวลาว่างหมั่นศึกษาต่อเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยมิได้หยุดยั้ง

หน้าที่ราชการที่เคยไปดำรงตำแหน่ง

๑ พฤษภาคม ๒๔๕๗	ครูโรงเรียนวัดมหาธาตุ พระนคร
๙ มกราคม ๒๔๕๘	ครูโรงเรียนประจำมณฑลอุดรธานี
๑๗ เมษายน ๒๔๖๐	ครูโรงเรียนประจำมณฑลนครไชยศรี

๒๐ ตุลาคม ๒๔๖๒	ครูโรงเรียนประจำ จังหวัดนครปฐม
๑ พฤษภาคม ๒๔๖๕	ศึกษาธิการอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
๙ กรกฎาคม ๒๔๖๖	ครูโรงเรียนประจำ มณฑลอุดรธานี
๓ ธันวาคม ๒๔๖๖	ครูใหญ่โรงเรียนประจำ จังหวัดอ่างทอง
๑๓ กรกฎาคม ๒๔๖๘	ครูใหญ่โรงเรียนประจำ จังหวัดสระบุรี
๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๙	ครูโรงเรียนวัดไตรมิตร วิทยาลัย พระนคร
๒๖ พฤษภาคม ๒๔๗๒	ครูโรงเรียนวัดชนะ สงคราม พระนคร
๒๓ มีนาคม ๒๔๗๓	ครูโรงเรียนประจำ มณฑลอุดรธานี

๑๐ สิงหาคม ๒๔๗๔	รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนประจำจังหวัดขอนแก่น
๒๖ กรกฎาคม ๒๔๗๕	ครูใหญ่โรงเรียนประจำจังหวัดขอนแก่น
๒๐ พฤษภาคม ๒๔๗๖	ครูโรงเรียนมัธยมวัดบพิตรพิมุข พระนคร
๑๕ กรกฎาคม ๒๔๗๖	ครูโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร พระนคร
๓๐ กรกฎาคม ๒๔๗๘	ครูโรงเรียนช่างก่อสร้างอุเทนถวาย พระนคร
๑ สิงหาคม ๒๔๘๐	ครูโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย อยุธยา
๑ พฤษภาคม ๒๔๘๒	ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท
๒๕ สิงหาคม ๒๔๘๒	ประจำสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๑ มกราคม ๒๔๙๗	ศึกษาธิการจังหวัดเพชรบุรี
๑๕ มิถุนายน ๒๔๘๗	ศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสงคราม
๑ เมษายน ๒๔๘๙	ประจำสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
๑๐ พฤษภาคม ๒๔๙๑	ศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี เป็นตำแหน่งครั้งสุดท้าย

นายสิงห์ วาณิชยานนท์ ได้ลาออกจากราชการเมื่อปี ๒๔๙๒ ก่อนที่จะปลดเกษียณอายุราชการ เนื่องจากสุขภาพไม่สมบูรณ์ และรับราชการนาน เพราะตลอดชีวิตที่รับราชการ ต้องเดินทางไปรับราชการตามจังหวัดต่าง ๆ เป็นส่วนมาก ตรากตรำปฏิบัติงานด้วยความมานะอดทนขยันหมั่นเพียรด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเสมอมา โดยมิได้คิดท้อถอย จึงทำให้สุขภาพเสื่อมโทรมลงไปบ้างเป็นธรรมดาตามวัยอันสมควร

เครื่องราชอิสสริยาภรณ์

๒๐ กันยายน	๒๔๘๓	เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย
๒๐ กันยายน	๒๔๘๓	เหรียญจักรพรรดิมาลา
๑๙ กันยายน	๒๔๘๔	เบญจมาภรณ์ช้างเผือก
๑๕ กุมภาพันธ์	๒๔๕๘	เข็มศิลปวิทยา
๒๔ กุมภาพันธ์	๒๔๖๒	เสมาทองคำ พระปรมาภิไธย ร. ๖

ยศพิเศษ

๑๙ มิถุนายน	๒๔๖๒	ผู้กำกับลูกเสือตรี
๕ มิถุนายน	๒๔๖๖	ผู้กำกับลูกเสือโท
๑ พฤษภาคม	๒๔๖๘	ผู้กำกับลูกเสือเอก

ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานนามสกุล "วาณิชยานนท์" ตามประกาศสำนักพระราชวังที่ ๔๔ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๔๕๘ โดยเสนาบดีกระทรวงมุรธาธร เป็นผู้รับพระบรมราชโองการ (ราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๓๒ ภาค ๒ ลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๔๕๘ หน้า ๓๑๓๓)

นายสิงห์ วาณิชยานนท์ ได้ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงและเบาหวาน ได้เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๑๑ อยู่รักษาตัวเป็นเวลา ๑ เดือน จนรู้สึกทุเลาแล้วจึงกลับบ้านเพื่อรับการพักฟื้น ตามปกติวิสัย นายสิงห์ ไม่ชอบออกจากบ้านไปไหนมาไหน ชอบอยู่กับบ้านอ่านหนังสือ ปลูกต้นไม้หาความสุขไปวันหนึ่ง ๆ จึงไม่ได้มีเวลาออกกำลังกายเท่าใดนัก เพราะรู้ตัวว่าสุขภาพไม่ค่อยสมบูรณ์ ต้องการพักผ่อนให้มากที่สุด จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๑๒ ได้ล้มป่วยลงอีกโดยกระทันหัน บรรดาลูก ๆ ยังมิทันได้นำส่งโรงพยาบาลได้ทันท่วงที และได้ถึงแก่กรรมโดยความสงบ ด้วยโรคหัวใจวาย เมื่อเวลา ๐๓.๐๐ น. ของวันเดียวกัน สิริรวมอายุได้ ๗๗ ปี ๑๓ วัน.

คำปรารภ

ในการจัดทำหนังสือเพื่อแจกเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ คุณสิงห์ วาณิชยานนท์ ครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ขอความเห็นจากบรรดาลูก ๆ ทุกคน และท่านผู้ใหญ่บางท่านที่สนิทชิดชอบกับคุณสิงห์ เพื่อให้ช่วยพิจารณาถึงความเหมาะสม และให้เป็นหนังสือที่จะมีประโยชน์ ควรแก่การศึกษาให้มากที่สุด ซึ่งพยายามค้นหาจากหนังสือประเภทต่าง ๆ ที่คุณสิงห์ เคยสนใจในสมัยที่มีชีวิตอยู่ เช่น หนังสือประเภท ประวัติศาสตร์วรรณคดี และโคลง กลอนเป็นต้น เพราะหนังสือประเภทนี้คุณสิงห์สนใจอ่านมาก และตัวเองก็ชอบสะสมไว้มิใช่น้อย บางเวลาก็ชอบแต่งและเขียนเล่นไว้ก็มีมากมาย ดังนั้น เพื่อเป็นบรรณานุสรณ์แก่คุณสิงห์ จึงได้พยายามค้นหาคัดเลือกรวบรวมจากหนังสือประวัติศาสตร์โดยย่อ และ โคลง ฉันท์ กาพย์กลอน บางประเภท ที่คุณสิงห์ชอบอ่านมาพิมพ์ขึ้นอย่าง

ละเล็กอย่างละน้อย ด้วยเวลาอันจำกัด และขอขอบคุณนายแพทย์ นรสิงห์ อติศัพท์ ที่ได้กรุณาส่งคำแนะนำในการแพทย์เรื่องหัวใจวายคืออะไร มาพิมพ์ไว้เพื่อเป็นวิทยาทานแก่บุคคลทั่วไปในการนี้ด้วย อนึ่งข้าพเจ้าต้องกราบขออภัยในความบกพร่องของหนังสือเล่มนี้ไว้ด้วย เพราะเวลาน้อยในการจัดทำ ไม่มีการเตรียมการล่วงหน้าไว้แต่ประการใดเลย ซึ่งมิได้คาดคิดมาก่อนว่า คุณสิงห์จะต้องจากไปโดยไม่มีวันกลับรวดเร็วถึงเช่นนี้

บัดนี้คุณสิงห์ วาณิชยานนท์ ได้จากภพนี้ไปแล้วอย่างไม่มีวันกลับ ย่อมเป็นที่อาลัยแก่ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ คุณสิงห์เคยเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรที่กว้างใหญ่ไพศาลให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ลูก ๆ ทุกคน เป็นพ่อที่รักลูกเท่าชีวิต ให้ความอบอุ่นคุ้มครองป้องกันลูก ๆ โดยเสมอหน้ากันทั้งในด้านการศึกษา และการปกครอง ไม่เคยทำให้ภรรยาและลูก ๆ ได้รับความกระทบกระเทือนใจจากเหตุการณ์ภายนอกและภายในครอบครัว เป็นคนรักศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิ

ของตนเป็นที่สุด สันโดษในฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง ใช้ความรู้และความสามารถของตนเป็นส่วนใหญ่ ไม่ชอบเบียดเบียนใคร มีชีวิตเป็นครูที่ลูกศิษย์รักใคร่โดยให้ความเมตตาอารีแก่ศิษย์ไม่มีอคติใด ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้คุณสิงห์ได้เหลือแต่ความดีให้อยู่ในความทรงจำของผู้ที่รู้จักมักคุ้นโดยทั่วกัน ถ้าบนสรวงสวรรค์นั้นเป็นแดนแห่งความสุขแต่แดนเดียว คุณงามความดีและส่วนกุศลผลบุญนานาประการที่คุณสิงห์ได้เคยสร้างสมไว้ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของคุณสิงห์ วาณิชยานนท์ ไปสู่สุคติในสัมปรายภพโน้น เทอญ.

จิตรา วาณิชยานนท์

ไว้อาลัย

คุณครูสิงห์ วาณิชยานนท์

ข้าพเจ้าเป็นศิษย์ของคุณครูในสมัยที่เรียนอยู่โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม เมื่อจบการเรียนแล้วไปเรียนกฎหมาย และไปรับราชการในจังหวัดต่าง ๆ เป็นเวลานาน เพิ่งมีโอกาสที่จะได้พบกับท่านในเวลาปีเศษมานี้ รู้สึกว่าท่านยังแข็งแรง และมีร่องรอยแห่งความเป็นครูอยู่โดยสมบูรณ์ ในการที่ท่านต้องจากไปครั้งนี้ ทำให้บรรดาศิษย์และญาติมิตรมีความเสียดายอาลัยเป็นอันมาก ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงดลบรรดาลให้วิญญาณของคุณครูผู้กระทำความดี จงประสบความสุขเกษมสำราญ ในสัมปรายภพตลอดกาลนาน.

(นายถวิล สุนทรศารทูล)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

คำไว้อาลัย

ครูสิงห์ วาณิชยานนท์ ผู้ล่วงลับไปแล้วนี้ ขณะท่านมีชีวิตอยู่เมื่อประมาณ ๔๐ ปีเศษ มาแล้ว ท่านได้รับราชการเป็นครูสอนอยู่ในโรงเรียนประจำมณฑลอยุธยา และมีลูกศิษย์มากผู้หนึ่ง เพราะนอกจากมีหน้าที่สอนประจำชั้นแล้ว ท่านยังมีหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาลูกเสือ สอนวิชาลูกเสือแก่นักเรียนทั้งโรงเรียนอีกด้วย เพราะฉะนั้น ผู้ที่เป็นลูกเสืออยู่ในโรงเรียนประจำมณฑลอยุธยาสมัยนั้น จึงนับว่าเป็นลูกศิษย์ของครูสิงห์มาด้วยกันเป็นส่วนมาก รวมทั้งตัวข้าพเจ้าเองด้วย

ข้าพเจ้ายังระลึกได้ว่า ครูสิงห์ สมัยนั้น เป็นครูที่เด่นคนหนึ่งอยู่ในโรงเรียน ประกอบกับท่านเป็นนักกีฬาหลายอย่าง ท่าทางสง่า ผ่าเผย สมาร์ท ลูกศิษย์ชอบเวลาสอนวิชาลูกเสือท่านก็ตั้งใจสอนให้ลูกศิษย์มีความรู้ความเข้าใจโดยแจ่มแจ้ง เพื่อเป็นลูกเสือที่ดี เวลาสอน

ฟุตบอลก็สอนอย่างดี ถึงขนาดลงวิ่งเล่นกับลูกศิษย์ในสนามทีเดียว ครูสิงห์ เป็นคนเปิดเผย ร่าเริง ชอบพูดคุยสนุกสนานเสมอ โดยเหตุนี้วิชาที่ท่านสอนลูกศิษย์จึงมักชอบและเข้าใจง่าย ได้รับผลสำเร็จสมความตั้งใจ และลูกศิษย์ก็รักท่านเพราะเหตุเหล่านั้นด้วย

ครูสิงห์ ได้ย้ายจากโรงเรียนประจำมณฑลอยุธยาไปอยู่โรงเรียนประจำมณฑลอื่นในเวลาต่อมา แต่ข้าพเจ้าก็ได้มีโอกาสพบกับท่านอีกหลายครั้ง หลังจากออกจากโรงเรียนมาแล้ว สังเกตเห็นว่าท่านยังแข็งแรง มีสุขภาพดี พูดคุยสนุกสนาน ร่าเริง เช่นเคย ท่านยังจำเรื่องราวเก่า ๆ และจำพวกข้าพเจ้าได้ดี แม้ว่าอายุท่านจะล่วงไปถึง ๗๐ ปีเศษแล้วก็ตาม จนในระยะหลัง ๆ ไม่กี่ปีมานี้ ข้าพเจ้าจึงไม่ใคร่ได้พบกับท่าน และเพิ่งได้ทราบจาก คุณนิทัศน์ ประทุมไชย บุตรเขยของท่าน ซึ่งรับราชการอยู่กรมเดียวกับข้าพเจ้า เมื่อไม่ช้านี้เองว่า ท่านได้ถึงแก่กรรมเสียแล้วด้วยโรคหัวใจวาย ข้าพเจ้ารู้สึกสลดใจที่สิ้นครูดีไปอีกคนหนึ่ง

ครูสิงห์ เป็นครูที่ดีคนหนึ่งของข้าพเจ้า เป็นครูที่มีเมตตากรุณาต่อศิษย์ หวังดีต่อศิษย์โดยแท้จริง อบรมสั่งสอนศิษย์เพื่อให้เป็นคนดีโดยทั่วกัน เมื่อท่านต้องจากไปโดยไม่มีวันกลับเช่นนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกอาลัยเป็นอันมาก แต่ความตายก็เป็นธรรมดาของสังขารทุกรูปทุกนาม จะต่างกันก็แต่ช้าหรือเร็วเท่านั้น ไม่อาจป้องกันหรือหลีกพ้นได้

ในโอกาสพระราชทานเพลิงศพ ครูสิงห์ วาณิชยานนท์ ณ วาระนี้ ข้าพเจ้าจึงขอตั้งจิตอธิฏฐาน ขอให้ดวงวิญญาณของท่าน จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพ เทอญ.

สุวรรณ รื่นยศ

อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์

๑ ธันวาคม ๒๕๑๒

แด่คุณครูสิงห์ วาณิชยานนท์

คุณครูเป็นผู้ฝึกสอนอบรมวิชาภาษาอังกฤษให้ผมเป็นคนแรกเมื่อผมเป็นนักเรียนอยู่ ร.ร. พระปฐมวิทยาลัย (ร.ร. ตัวอย่างประจำมณฑลนครไชยศรี) ปี พ.ศ. ๒๔๖๑ ผมจำได้คุณครูนุ่งผ้าม่วงวันละสี ถ้าวันไหนคุณครูนุ่งผ้าม่วงสีแสดละก็พวกเราเตรียมตัวได้ไม่ใครก็ใครละถูกเฆี่ยนกันเป็นแถว จนพวกเรารู้ดีและพากันกลัวสีแสด แต่วันไหนคุณครูนุ่งผ้าม่วงสีน้ำเงินพวกเราดีใจล้อเล่นกับคุณครูได้อย่างไม่กลัว คุณครูมีทั้งพวกเรากลัวและพวกเรารักและเมื่อพวกเราต่างต้องแยกย้ายกันไปตามวัยวุฒิในที่ต่างๆ ร.ร. ต่าง ๆ ต่อไป ส่วนผมศิษย์คุณครูสิงห์คนหนึ่งได้ย้ายเข้ามาเรียน ร.ร. วัดบวรนิเวศและจบการศึกษาแห่งใหม่นี้ หลังจากนั้นแล้วผมได้พยายามติดตามค้นหาว่าคุณครูที่เคยสั่งสอนผมอยู่ที่ใดและทราบว่าคุณครูสิงห์บ้านอยู่ใกล้บางซ่อน พระนคร จึงได้นัดหมายพวกเพื่อน ๆ ที่เคยเป็นศิษย์พากันไปกราบไหว้เคารพเมื่อถึงวันปีใหม่เพื่อเป็นกตเวทิคุณคุณครูผู้มีพระคุณต่อบรรดาศิษย์ทั้งหลาย ท่านดีใจปลื้มใจ

เมื่อเห็นศิษย์ของท่านต่างมีฐานะและตำแหน่งหน้าที่ใหญ่ๆ โต ๆ กันมากมาย เวลาพวกเราไปกราบท่านท่านตื่นตันจนพวกเราเห็นท่านน้ำตาคลอด้วยท่านดีใจที่ท่านทราบว่าลูกศิษย์ทุก ๆ คนที่ท่านสั่งสอนต่างได้ดีกัน พวกเราซาบซึ้งถึงน้ำใจอันแท้จริงที่คุณครูมีต่อศิษย์ คุณครูเป็นครูโดยแท้เป็นครูที่สั่งสอนและห่วงใยศิษย์ทุกคน สมแล้วที่พวกเราทุกคนยอมรับและบูชาท่านเช่นพ่อแม่ของเรา ก่อนหน้าคุณครูถึงแก่กรรมประมาณ ๑ อาทิตย์ ยังได้ทราบว่าคุณครูปรกติเพียงแต่ความอ้วนของท่านเดินไปไหนมาไหนไม่ถนัดเท่านั้น จู่ๆคุณรวยรื่นโทรศัพท์แจ้งแต่เช้าว่า คุณครูได้ถึงแก่กรรมเสียแล้วด้วยความสงบ พวกเรารีบส่งข่าวกันวุ่นโดยทางโทรศัพท์และโดยโทรเลข พวกเราพร้อมใจกันโดยไม่ได้นัดหมายทำตัวเหมือนกับเป็นลูกท่านส่งข่าวกันทั้งด้วยความรักเคารพและเสียดาย แต่ความตายใครเลยจะหลีกได้ คุณครูจากลูกศิษย์ไปแล้ว พวกเราได้แต่ระลึกถึงพระคุณของคุณครูเท่านั้น คุณครูทิ้งความดีทิ้งความรักความเมตตาไว้ให้พวกเรามากเหลือคณานับ ดังโคลงโลกนิติกล่าวไว้ว่า

พฤษภกาสร อีกกุญชรอันปลดปลง
โททนต์เสน่งคง สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตย์ทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา

ครูจากไป ไม่กลับมา พากันเศร้า
ทุกค่ำเช้า ตั้งจิตต์ อุทิศกุศล
ขอวิญญาณ คุณครูสิงห์ จงดาลดล
วาณิชยานนท์ สถิตย์สวรรค์ ครรไลเอย

กมฺมุนา วตฺตตี โลโก
โลกย่อมเป็นไปตามกฎแห่งกรรม

ป. สงวนเชื้อ

ศิษย์ปี ๒๔๖๑

ร.ร. พระปฐมวิทยาลัย

รำลึกถึงคุณครู

ข้าพเจ้าจำเรื่องราวของคุณครูสิงห์ วาณิชยานนท์ ได้เพียงบางตอน จำได้เฉพาะสิ่งที่ประทับใจข้าพเจ้าจนบัดนี้ จำไม่ได้แน่นอนว่าท่านย้ายไปอยู่โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย ใน พ.ศ. ใดแต่เข้าใจว่าคงจะเป็นปี พ.ศ. ๒๔๖๑ ที่ยังระลึกถึง พ.ศ. ได้คลับคล้ายคลับคลา ก็เนื่องด้วยในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ นั้นข้าพเจ้าเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๑ คุณครูทวีจิตรมณี รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่อยู่ไม่นานก็ย้ายไปเป็นศึกษาธิการอำเภอ คุณครูสิงห์ย้ายจากอุดรมารักษาการในตำแหน่งครูใหญ่ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๒คุณครูเนาว์รัตนวิมล (ต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น ขุนชิตพิทยกรรม) เป็นครูใหญ่

ธรรมเนียมโรงเรียนสมัยนั้น เช้าวันจันทร์ต้องประชุมเพื่อสวดมนตร์และอบรมสั่งสอนนักเรียน บ่ายวันเสาร์ก็มีการสวดมนตร์ไหว้พระเช่นเดียวกัน ทำนองปิดหัวปิดท้าย ระหว่างที่คุณครูสิงห์รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่

นั้น ท่านจะอบรมนักเรียนด้วยตนเองทุกครั้ง โดยเฉพาะเช้าวันจันทร์ท่านจะขึ้นต้นว่า "วันนี้เป็นวันต้นสัตวาร..." ทุกครั้ง จนพวกนักเรียนจำได้แม่น

ขณะนั้นท่านเช่าบ้านคุณนายผาด เจริญมัชกิจ ท่านชอบนุ่งผ้าม่วงสีต่าง ๆ กัน ดูเหมือนสีชมพูจะเป็นสีโปรดของท่าน ท่านนุ่งยกกลีบสวย เสื้อนอกก็รีดเรียบร้อย เสื้อนอกกระดุมห้าเม็ดเป็นกระดุมทองคำลงยา จารึกนามสกุลของท่าน เรียงลำดับดังนี้ วา ณิ ช ยา นนท์ ในเวลาประชุมวันเสาร์บางวันท่านสอนให้ร้องเพลง ส่วนมากก็เป็นเพลงตามพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ ๖ เช่น สร้อยเพลง (ใครมาเป็นเจ้าเข้าครอง) ฯลฯ มีอยู่เพลงหนึ่งเป็นเพลงปลุกใจ ไม่ทราบว่าท่านนำมาจากไหน ข้าพเจ้ายังจำได้จนบัดนี้ เพื่อระลึกถึงคุณครู ขอเขียนเนื้อร้องไปด้วยดังนี้ (เนื้อร้องอาจคลาดเคลื่อนบ้าง เพราะว่าเป็นเวลา ๕๑ ปีมาแล้ว):—

"ชาวเรานะเจ้าเอ่ย ควรจะชื่นรื่นเริงใจ
ที่เกิดมาเป็นไทย และเพราะว่าเราเป็นไทย
ควรจะสามัคคี อย่าให้มีแตกกันไป
จงตั้งระวังภัย ทั้งนอกในประเทศเรา
เกิดมาต้องเป็นทหาร ใครรุกรานเรารบเจ้า
บ้านเมืองเป็นที่นอนเนา จำควรเราจะช่วยป้องกัน
ชีวิตเราไม่เสียดาย จะยอมตายเพื่อเขตขัณฑ์
ใต้บาทพระทรงธรรม์ บรมนาถสยามินทร์"

เวลาท่านแต่งเครื่องแบบลูกเสือ ท่านสวมหมวกหนีบ ท่อนบนสีแดง ส่วนล่างสีดำ ซึ่งเป็นสัญญลักษณ์ของผู้ที่สำเร็จจากโรงเรียนผู้กำกับในพระบรมราชูปถัมภ์ หลักสูตรโรงเรียนผู้กำกับสมัยนั้นเรียนกัน ๖ เดือน คือตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม ในเดือนกุมภาพันธ์ต้องเข้าร่วมในการซ้อมรบเสือป่าและลูกเสือที่จังหวัดนครปฐม-ราชบุรี ด้วย

ท่านเป็นนักกีฬาชั้นเยี่ยม ดีทั้งเชิงเล่น ดีทั้งน้ำใจนักกีฬา ท่านเคยสอนให้พวกเราเล่นฟุตบอล ท่านเล่นกับพวกเราซึ่งยังเด็ก ๆ อยู่ บางคราวท่านจะเป็นผู้ตัดสิน ท่านชอบเล่นเป็นปีกขวา จำตำแหน่งของท่านได้แม่น เพราะว่ามีเหตุประทับใจ ๒ ครั้ง ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๖๒ ครั้งหลัง พ.ศ. ๒๔๖๔

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๒ นั้น มีโรงเรียนใหญ่โตในกรุงเทพฯ โรงเรียนหนึ่งนำนักเรียนไป (ทัศนาจร) ที่นครปฐม ของดกล่าวชื่อโรงเรียนนั้น ในตอนบ่ายเขาก็ขอเล่นฟุตบอลเพื่อประสานสามัคคีกัน ผู้เล่นทั้งสองฝ่ายก็มีครูกับนักเรียนปนกัน จะเป็นด้วยคุณครู (สิงห์) ท่านจะวิ่งเร็วไป ทางฝ่ายโน้นคุมไม่อยู่ หรือทางฝ่ายโน้นผิดคาด เพราะว่านึกว่าจะไปต้อนหมู่บ้านนอก กลายเป็นบ้านนอกต้อนเอา ฝ่ายโน้นก็โมโห คุณครู (สิงห์) เลยถูกต่อยปากฟันหัก (๑ หรือ ๒ ซี่ จำไม่ได้) ถ้าเป็นคนอื่นคงเกิดเรื่องใหญ่ เพราะว่าทันใดนั้นครูอีกคนหนึ่ง รูปร่างสูงใหญ่เป็นคนไม่ชอบให้ใครรังแก (ไม่ขอเอ่ยนาม ท่านถึงแก่กรรม

ไปนานแล้ว เป็นครูประจำชั้นข้าพเจ้าในปีนั้น) ปราดเข้าไปจะเล่นงานคนที่ต่อยคุณครู คุณครูกลับห้ามปรามไว้ ถ้าคุณครูไม่มีธรรมะในใจ ไม่มีน้ำใจนักกีฬาแล้วคงจะเกิดเรื่องใหญ่ เพราะว่าฝ่ายโน้นเป็นนักกีฬาต่างถิ่น แล้วไปรวนเจ้าของถิ่นก่อน เจ้าของถิ่นกลับไม่ถือโกรธ ถ้าเป็นสมัยนี้ สมัยที่กีฬากำลังเฟื่อง คงจะแหลกกันเป็นแน่

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ คุณครูเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนทำให้ (ขอใช้ศัพท์สมัยใหม่ว่า) ไฟไหม้พาหุรัดและสำเพ็ง ในปีนั้นทางมณฑลนครชัยศรีส่งฟุตบอลมาแข่งขันถ้วยน้อยในพระนคร สมัยโน้นกับสมัยนี้ก็เหมือน ๆ กัน ผู้ดูชอบพนันกัน มีการต่อรองกัน ไม่เลือกว่าไทย จีน แขก คุณครูเล่นเป็นปีกขวา ครั้งแรกเล่นกับทีมกรมมหรสพ ผู้เล่นทีมกรมมหรสพส่วนมากเป็นผู้เล่นทีมชาติ กรมมหรสพได้เป็นผู้ชนะเลิศในปีก่อน เมื่อกรมมหรสพมาเล่นกับทีมบ้านนอก และผู้เล่นทีมบ้านนอกก็ไม่เห็นมีชื่อเสียงมาก่อน ผู้ดูที่เป็นจีนเป็นแขกก็เอาทีมกรมมหรสพต่อ ผู้ดูที่เป็นคนไทยและเคยตามเสด็จไปในการซ้อมรบเสือป่าและลูกเสือก็

เอาทีมนครชัยศรีรอง ที่เขากล้ารองไว้ก็ด้วยเหตุที่เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่แล้ว สองทีมนี้เคยประกันมาครั้งหนึ่งหน้าพระที่นั่งที่พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม แต่ประกันในนามกรมเสือป่าพรานหลวงรักษาพระองค์กับราบตะวันตก ที่นครปฐม พรานหลวงชนะราบตะวันตกไปอย่างหวุดหวิด คือ ๑ ต่อ ๐ แต่นั้นมาทีมนครชัยศรีซ้อมกันเป็นประจำจนถึงการเล่นแข่งขันคราวนี้ ข้าราชการในกรุงเทพ ฯ จึงถือหางทีมนครชัยศรี ผลการแข่งขันทีมนครชัยศรีชนะทีมกรมมหรสพไป ๑ ต่อ ๐ พวกจีนแขกเสียพนันในวันนั้นแบบเทกระเป๋ากันเลย ทีมนครชัยศรีชนะเรื่อย ๆ มา จนวันสุดท้าย วันเสาร์ที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๔๖๔ เป็นวันแข่งชิงชนะเลิศไปแข่งขันกันที่บริเวณสนามเสือป่าเป็นการแข่งขันหน้าพระที่นั่ง วันนั้นคุณครูก็เป็นปีกขวาแข่งขันกับกรมทหารรักษาวัง ผลสุดท้ายทีมนครชัยศรีชนะ ๒ ต่อ ๐ ได้รับพระราชทานถ้วย คุณครูฮีก คุปตะวานิช (ขุนประสิทธิ์วิทยกร) หัวหน้าทีมเป็นผู้เข้ารับพระราชทานและทรงพระมหากรุณาสวมพวงมาลัยแก่ผู้เล่นฝ่ายชนะทุกคน

เมื่อข้าพเจ้าอยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๒ คุณครูเป็นครูพิเศษสอนวิชาภาษาอังกฤษ ท่านกวดขันจริงๆ ใครเกียจคร้านไม่ตั้งใจเรียน ท่านก็ว่ากล่าว แต่วิชาที่ท่านชอบมากและสันทัดมากที่สุดดูเหมือนจะเป็นภาษาไทย ท่านชอบแต่งกลอน โดยเฉพาะกลอนดอกสร้อย ยังจำกลอนดอกสร้อยที่ท่านแต่งได้นิดหนึ่ง คือ

"จำปา งามสง่าสดดีสีเหลืองจ๋อย
เมื่อยามบานเขาใช้ใส่พานลอย ประโยชน์น้อย......"

จำได้เท่านี้

ท่านเขียนกระดานดำเป็นเส้นตรง ลายมือของท่านเป็นระเบียบ เขียนตัวชัดเจน อ่านง่าย เป็นตัวอย่างอันดีแก่ศิษย์ ข้าพเจ้ายังจดจำอยู่จนบัดนี้

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ ท่านได้รับแต่งตั้งเป็นครูใหญ่โรงเรียนประจำจังหวัดนครปฐม "มหินทรศึกษาคาร" คือที่วัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ต่อจากนั้นอีกไม่กี่ปีท่านก็ย้ายไปที่อื่น เข้าใจว่าคงจะเป็นในราว พ.ศ. ๒๔๖๕ หรือ ๒๔๖๖ แต่นั้นก็ไม่ได้พบกับท่านอีกเลย

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ เดือนสิงหาคม ข้าพเจ้าเดินทางไปรับตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนประจำจังหวัดสมุทรสงคราม "ศรัทธาสมุทร" ท่านดำรงตำแหน่งเป็นศึกษาธิการจังหวัด เป็นผู้บังคับบัญชาของข้าพเจ้า ท่านดีใจมากที่ได้พบศิษย์ที่จากกันไป ๒๐ ปีเศษ ข้าพเจ้ายังถามท่านว่าท่านจำวันที่ถูกต่อยปากได้ไหม ท่านบอกว่าจำได้ดี และกล่าวต่อไปว่า วันนั้นเป็นวันที่ท่านได้รับบาดเจ็บมากที่สุดในชีวิตของนักกีฬา ดูเหมือนในราว พ.ศ. ๒๔๘๙ ท่านก็ได้รับคำสั่งย้ายไปที่อื่น ครูกับศิษย์ก็จากกันอีก

ใน พ.ศ. ๒๕๐๑ ข้าพเจ้าย้ายมารับตำแหน่งในจังหวัดพระนคร ก็พบกับท่านเป็นครั้งเป็นคราว ในปี ๒๕๐๕, ๒๕๐๖ เพื่อนนักเรียนพระปฐมรุ่นเดียวกับข้าพเจ้าและข้าพเจ้าก็ไปกราบเท้าท่านในวันปีใหม่ แต่ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้งดไป เนื่องด้วยข้าพเจ้ามีธุระบางอย่าง ในปีต่อ ๆ มาก็รวบรวมเพื่อน ๆ ไม่ได้ เพราะว่าเพื่อน ๆ เริ่มออกจากราชการและออกจากงานที่ทำ ตามกันได้ไม่กี่คน

แต่ข้าพเจ้ายังไปเยี่ยมท่านเกือบทุกปี ครั้งสุดท้ายก่อนหน้าท่านจะถึงแก่กรรมไม่กี่เดือน เมื่อกลางปีนี้ (๒๕๑๒) ตกลงกันในระหว่างเพื่อน ๆ ว่า ในปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๓ จะไปกราบเท้าท่านที่บ้าน หลังจากตกลงกับเพื่อน ๆ ได้สักเดือนเศษท่านก็ถึงแก่กรรม พวกศิษย์สมัยท่านยังเป็นครูอยู่ที่โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัยจึงร่วมกันเป็นเจ้าภาพสวดอภิธรรมอุทิศส่วนกุศลให้ท่าน ๑ คืน

ข้าพเจ้าถามถึงสุขภาพของท่านจากสำรองบุตรของท่านแทบทุกเดือน ก็ทราบว่ายังสบายดีอยู่ จนเช้าวันหนึ่งสำรองมาหา บอกว่า "คุณพ่อเสียเมื่อคืนนี้" ข้าพเจ้าตกใจและเสียใจอย่างยิ่งที่คุณครูถึงแก่กรรมโดยกระทันหันถ้าข้าพเจ้าทราบว่า การไปเยี่ยมก่อนที่ท่านจะถึงแก่กรรมนั้น จะเป็นการพบท่านเป็นครั้งสุดท้ายแล้ว ข้าพเจ้าจะต้องกล่าวกับท่านดังนี้ "คุณครูครับ ที่ผมได้เป็นตัวเป็นตนอยู่จนทุกวันนี้ ก็เพราะผมเป็นศิษย์มีครู และคุณครูเป็นครูคนหนึ่งที่มีส่วนช่วยปั้นผมขึ้นมา คุณครูเมตตากรุณาศิษย์ รักใคร่ศิษย์ไม่จืดจางไม่เปลี่ยนแปลง เมื่อผมยังเป็นเด็กคุณครูก็ห่วงใยสงสาร เมื่อผมโตเป็นผู้ใหญ่จนออกจาก

ราชการแล้วคุณครูก็ยังห่วงใยและระลึกถึง โดยบ่นกับภรรยาและบุตรของคุณครู ตอนนี้คุณครูกำลังจะจากผมไปสู่ปรโลก วันหลังผมก็จะตามคุณครูไป ขอให้ผมได้เป็นศิษย์คุณครูทุก ๆ ชาติ จะแคล้วคลาดกันก็ต่อเมื่อผู้ใดผู้หนึ่งถึงซึ่งพระนิพพาน."

เจษฎ์ ปรีชานนท์

ศิษย์ปี พ.ศ. ๒๔๖๑—๒๔๖๒

วันตั้งศพสวดพระอภิธรรม ภริยา บุตร ธิดา และญาติ
ได้มาร่วมประกอบการกุศลโดยพร้อมเพรียงกัน

คุณพ่อสุดที่รักของลูก

ลูกรักและเทอดทูนคุณพ่อนั้นมากเพียงใด ลูกไม่สามารถจะบรรยายให้ละเอียดถี่ถ้วนเท่ากับความรู้สึกที่ลูกมีต่อคุณพ่อ ความโศกเศร้าและความว้าเหว่ที่ลูกต้องขาดคุณพ่อนั้นลึกซึ้งใหญ่หลวงเกินกว่าที่ลูกจะนำมาเขียนได้เป็นตัวอักษร ในอายุของลูก ๆ ที่คุณพ่อได้ให้กำเนิดมา คุณพ่อให้ความอบอุ่นคุ้มครองปกป้องแก่ลูก ๆ อย่างสุดชีวิต คุณพ่อสั่งสอนให้การศึกษาเลี้ยงดูแก่ลูก ๆ อย่างเต็มภาคภูมิและสมบูรณ์ สอนให้ลูก ๆ เชื่อมั่นในตนเอง และพอใจในสิ่งที่ตนมี รักษาเกียรติ และศักดิ์ศรีวงศ์สกุล คุณพ่อเป็นเสมือนดวงมณีที่ส่องทางให้ลูกได้พบประสพการณ์ต่าง ๆ อย่างชัดแจ้ง เป็นดวงชีวิตประจำวันของลูก คุณพ่อจากลูกไปก็เปรียบเสมือนลูก ๆ ขาดดวงประทีปประจำใจของทุกคน ความอาลัยอาวรณ์ที่ลูกมีต่อคุณพ่อนั้นมหาศาล เป็นความอาดูรครั้งสำคัญและยิ่งใหญ่ที่สุดที่ลูกต้องประสบ

ด้วยความกตัญญูกตเวทิตาที่ลูกเคยตั้งประณิธานไว้ในชีวิต ขอน้อมกราบอุทิศบุญกุศลที่ลูกได้พยายามทำไว้ทั้งสิ้น จงส่งผลให้ดวงวิญญาณของคุณพ่ออันเป็นสุดที่รักบูชาและเทอดทูนของลูก ๆ จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพ และหากคำอธิษฐานของลูกศักดิ์สิทธิ์จริงก็ขออธิษฐานกราบกรานให้คุณพ่อ ได้กลับมาเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรปกป้องคุ้มครองลูก ๆ ไปทุกชาติ

ลูก ๆ ของคุณพ่อ

คุณพ่อสิงห์ วาณิชยานนท์ พระองค์หนึ่งของลูกและศิษย์ ในความรู้สึกของข้าพเจ้าในระยะ ๑๒ ปี

....

คุณพ่อสิงห์ เมื่อยังหนุ่ม เป็นนักกีฬาตัวฉกาจในวงการฟุตบอล มีสุขภาพแข็งแรงและมีสายตาดุสำหรับผู้ที่ไม่รู้จิตใจ แต่ความจริงแล้วเป็นคนอ่อนน้อมสุภาพ สนใจในความเป็นอยู่ หรือความทุกข์สุขต่าง ๆ ของคนอื่น มีจิตเมตตากรุณาต่อบุคคลทั่วไปที่มาขอความช่วยเหลือ และโอบอ้อมอารีต่อเพื่อนฝูงญาติมิตรทุกคนที่กำลังมีทุกข์

คุณพ่อสิงห์ เป็นคนตรงต่อเวลารักหน้าที่ เป็นผู้ที่เฉียบขาด ในการปฏิบัติราชการ และการตัดสินใจทุกอย่าง ไม่เคยคิดย่อท้อต่อปัญหาหรืออุปสรรคใดที่จะเกิดขึ้นทั้งสิ้น หยิ่งในตัวเอง ไม่ยอมขอร้องใด ๆ ทั้งสิ้น พยายามช่วยตนเองในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคนั้น ๆ จนลุล่วงไปเสมอ คุณพ่อสิงห์ รักลูกปานดวงใจ ไม่เคยขัดข้องเมื่อลูกขอในสิ่งที่ถูกที่ควร เพราะคุณพ่อสิงห์ไม่เคยขอร้องอะไรกับใคร

มาก่อนในชีวิต สิ่งใดที่ไม่มีแต่ต้องการคุณพ่อสิงห์อดกลั้นและทนทานได้อย่างไม่น่าเชื่อ เป็นคนหยิ่งในตระกูลเป็นอย่างมาก คุณพ่อสิงห์ได้เสียสละทุกอย่างเพื่อลูก ปั้นให้ลูกทุกคนได้ยืนอยู่บนโลกนี้อย่างภาคภูมิใจ ให้ทั้งความรู้ความเมตตาให้ลูกมีสติปัญญาจากการศึกษาเป็นอย่างดีด้วยความเหนื่อยยาก เป็นพระเวสสันดรของลูกและศิษย์ทุกคนตลอดชีวิตการเป็นครู เป็นแรงใจให้แก่ลูก สอนให้ลูกศิษย์ทุกคนจงพยายามประพฤติดี ขยันหมั่นเพียรในการศึกษา พร่ำสอนลูกทุกเมื่อเชื่อวันให้พอใจในสิ่งที่มีอยู่ ไม่ให้โกรธหรือพยาบาทใคร ความหยิ่งในศักดิ์ศรี, ตระกูล, และเกียรติของตนเองที่คุณพ่อสิงห์ยึดเป็นอุดมคติประจำตัวนี้อย่างหนึ่ง และการกระทำตนให้เป็นที่พึ่งแก่ภริยา บุตร ธิดา และลูกศิษย์ตลอดจนญาติมิตรทั้งหลายอีกประการหนึ่ง จึงเปรียบเสมือนพระองค์หนึ่งที่สอนให้เกิดแรงดลใจให้ทุกคนทำดี ประพฤติดี สลัดความโกรธแค้นพยาบาทใด ๆ ทั้งสิ้น

นิทัศน์ ประทุมไชย

ผมรักครู

เมื่อตอนที่ผมมีอายุย่างเข้าสู่วัยรุ่น มีเพื่อน ๆ รุ่นเดียวกันมากมายที่มีอายุไล่เลี่ยกัน และมีอาการโรคของคนวัยรุ่นอย่างเดียวกันบังเกิดขึ้น ขณะนั้นพวกเรากำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมเจ็ดและแปดของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร อาการโรควัยรุ่นที่ว่านี้ก็คล้ายคลึงกับโรควัยรุ่นของเด็กในรุ่นปัจจุบันนี้นั่นเอง แต่อุปกรณ์ในการก่อให้เกิดความบ้าคลั่งสมัยนั้นไม่มีมากเช่นสมัยนี้ สมัยนั้นยังไม่มีระเบิดขวดและปืนลูกกรดทำเอง สมัยเมื่อ ๓๕ ปีก่อนนั้นมีแค่ก้อนอิฐ ก้อนหิน สนับมือ แม้จะมีดิ้วหรือมีดพกหรือสนับมือนิยมใช้กันอยู่บ้างก็ตาม แต่พวกเราหัวเก่ายังนิยมใช้หมัดลุ่น ๆ กันอยู่ เพราะพระเอกในภาพยนต์สมัยนั้นต่อยเก่งชมัด ไม่ถือปืนยิงคนตายเป็นผักปลาอย่างในสมัยนี้

โรคที่ผมเรียกว่า "โรควัยรุ่น" นั้น เป็นการแสดงออกของเด็กวัยรุ่นในด้าน "ทำลาย" เช่น ทำลายต้นไม้

เด็ดใบไม้ใบหญ้า ทำลายนก ทำลายปากเพื่อนพวกเดียวกันหรือบางทีนาน ๆ ก็ต่างถิ่น โดยเฉพาะเวลาโรงเรียนจะไปแข่งขันฟุตบอลกับโรงเรียนอื่นครั้งใด พวกเราจะคึกคักกันเป็นพิเศษ บางคนก็ไปเตะ บางคนก็ไปเชียร์ แต่อารมณ์วัยรุ่นนั้นอาการมันรุนแรงในด้าน "ทำลาย" ดังที่กล่าวแล้ว มักจะมีการก่อเหตุทางวาจาด่าทอโรงเรียนฝ่ายตรงข้ามบ้าง หรือถูกฝ่ายตรงข้ามด่าหรือเตะเอาเจ็บตัวบ้างเสมอ

คุณครูสิงห์ วาณิชยานนท์ เป็นครูประจำชั้นไหนผมจำไม่ได้เพราะเป็นเวลานานแล้ว แต่จำได้แน่ ๆ คือเป็นครูผู้ควบคุมการกีฬาฟุตบอล นอกเหนือจากครูพลศึกษา คุณครูสิงห์นอกจากจะเป็นโค้ชฟุตบอลแล้ว ยังเป็นผู้ควบคุมความประพฤติ "อันธพาล" ของพวกเราทุกคนอีกด้วย ผมมีครูมาหลายสิบคน ตั้งแต่โรงเรียนอัสสัมชัญต่อมาก็โรงเรียนมัธยมวัดราชาธิวาส และโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร ผมรักคุณครูสิงห์ วาณิชยานนท์ มากที่สุด

ครูสิงห์ไม่เคยตีพวกเราเหล่าอันธพาลวัยรุ่นเลยสักแปะเดียว แต่เหตุไฉนและเพราะอะไรก็ไม่ทราบพวกเราทั้งรักและทั้งเกรงใจเป็นที่สุด คุณครูสิงห์มีบุคคลิกลักษณะหน้าบึ้งแต่มีรอยยิ้มอยู่ข้างใน บางวันครูครึ้มขึ้นมาก็ประแป้งเต็มหน้า สวมเสื้อยืดเคี้ยวหมากหยับ ๆ มายืนดูพวกเราเล่นกัน ถ้าเห็นมันจะบ้าบิ่นมากไปนักครูก็ตะโกนว่า "เฮ้ย ๆ" เท่านั้นพวกเราทั้งฝูงก็สงบอาการบ้าคลั่งทันทีเหมือนคุณครูมีพลังภายในสะกดพวกเราทั้ง ๆ ที่ไม่เคยทำโทษพวกเราเลย คุณครูมีอะไรก็ไม่ทราบสะกดพวกเราให้อยู่กับร่องกับรอยไม่อาละวาดได้ จนเดี๋ยวนี้ผมยังคิดไม่ออกว่า ทำไมคุณครูสิงห์ วาณิชยานนท์ ครูอ้วน ๆ เคี้ยวหมากหยับ ๆ ประแป้งขาว และหน้าเฉย ๆ คนนี้ มีอะไรดีจึงสะกดเด็กวัยรุ่นรุ่นผมสมัยขว้างหลังคาห้องยิมและจุดประทัดในห้องประชุม แม้กระทั่งเอาบ้องกัญชามาสูบกันในชั้น ให้สงบลงได้โดยไม่ต้องใช้ไม้เรียว

เห็นเด็กวัยรุ่นสมัยนี้อาละวาดระเบิดขวดทีไรผมคิดถึงคุณครูสิงห์ วาณิชยานนท์ ของผมทุกที ขอคุณครูผู้มีพระคุณในการอบรมผมให้เพลาจากโรคอันธพาลวัยรุ่นจนกระทั่งออกมาหากินเป็นผู้เป็นคนกับเขาได้ จงไปสู่สุคติหากชาติหน้ามีจริงขอผมได้มาเป็นศิษย์กับครูกันอีกทุกชาติไป

ประยูร จรรยาวงษ์

สยามรัฐ ๔ ธ.ค. ๑๒

เรื่องพระปฐมเจดีย์

เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ เรียบเรียง

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริว่าที่เมืองนครชัยศรีมีพระเจดีย์ใหญ่องค์หนึ่ง เป็นพระเจดีย์ยอดปรางค์ตอนหนึ่ง ฐานล่างกลมเป็นรูประฆังตอนหนึ่ง พิเคราะห์ดูเห็นจะทำมาหลายคราว ราษฎรเรียกว่าพระปทม ด้วยความประสงค์ของคนทั้งหลายว่าพระพุทธเจ้าเสด็จมาบรรทมอยู่ที่นั้น แต่เห็นว่าจะไม่ถูกด้วยทอดพระเนตรเห็นหนังสือเก่า ๆ เห็นเขียนไว้ว่าพระ-ปฐมเจดีย์ เมื่อแต่ก่อนยังไม่ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติได้เสด็จไปนมัสการหลายครั้ง เป็นมหาเจดีย์ใหญ่กว่าพระเจดีย์ในประเทศไทยทุก ๆ แห่งสืบดูทั้งพระราชอาณา-จักร ฝ่ายเหนือตั้งแต่เชียงแสนเชียงใหม่ตลอดลงมา ฝ่ายใต้จนถึงเมืองนครศรีธรรมราช และเมืองลาวเมืองเขมรฝ่ายตะวันออก พระสถูปเจดีย์ซึ่งจะโตใหญ่กว่าพระปฐม

เจดีย์ไม่มีพิเคราะห์ดูเห็นจะเป็นของเก่ามาช้านานก่อนพระเจดีย์ในประเทศไทย จึงได้เรียกว่าพระปฐมเจดีย์ ทอดพระเนตรดูฝีมือทำอิฐและก่อเห็นจะเป็นของทำแล้วแก่เก่ามาหลายครั้งหลายคราว ที่เนินใหญ่เป็นกองอิฐหักลงมา ได้ชันสูตรขุดลงไปดูลึกสองศอกสามศอกบ้าง พบอิฐยาวศอกหนึ่งหน้าใหญ่สิบสองนิ้วหน้าน้อยหกนิ้วก็เป็นพื้นอยู่ พิเคราะห์ดูเห็นว่าจะเป็นองค์พระเจดีย์เดิมจะพังลงมา มีผู้ศรัทธามาเกลี่ยอิฐให้เป็นเกาะขึ้น แล้วมาก่อเป็นพระเจดีย์กลมขึ้นอีกคราวหนึ่ง เหมือนอย่างพระเจดีย์ในเกาะลังกา ครั้นนานมายอดจะหักลงมาอีก จะมีผู้มาศรัทธาปฏิสังขรณ์ขึ้นอีกคราวหนึ่ง จะเห็นว่าพระเจดีย์ยอดแหลมจะไม่ถาวรมั่นคง จึงเกลี่ยที่ให้เสมอเพียงไหล่แล้วก่อองค์ปรางค์ต่อตั้งขึ้นไปแทนยอด ที่ริมขอบเว้นที่ก่อกำแพงแก้วไว้เป็นที่ทักษิณก่อบันไดลงมาถึงพื้นเนินเก่า พิเคราะห์ดูบันไดก่อทับองค์ระฆังเข้าไว้ เห็นจะเป็นของทำทีหลัง แต่วิหารอยู่ด้านตะวันออกบนเนินเรียงกันอยู่

ทั้งสี่วิหาร วิหารพระนาคปรกวิหารหนึ่งอยู่ข้างทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถัดมาถึงวิหารพระไสยาสน์วิหารหนึ่ง วิหารไว้พระพุทธรูปต่างๆ วิหารหนึ่ง วิหารพระบ่าเลไลยที่สุดด้านตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแถวกันมา แล้วมีพระเจดีย์ย่อมๆ อีกหลายพระองค์ ไม่เป็นฝีมือในหลวงสร้างเป็นฝีมือราษฎรชาวบ้านทำเล็กๆ ใหญ่ เป็นของทำทีหลังแน่ทีเดียว ที่ของเดิมแท้ๆ วิหารหลวงพระอุโบสถอยู่ที่พื้นแผ่นดิน วิหารอยู่ตรงเก๋งจีนและหลับพลาทรงโปร่ยลงไป ด้วยเสาศิลาแลงมีปรากฏอยู่หลายต้นพระอุโบสถนั้นก็ตรงพระอุโบสถเดี๋ยวนี้ลงไป กุฎิสงฆ์อยู่หน้ากะเปาะข้างทิศใต้ ด้วยได้เห็นของสำคัญหลายอย่างคือสระน้ำและถนนอิฐปูเป็นพื้น ที่จอมปลวกใหญ่ก็คือได้พระพุทธรูปในนั้นยังปรากฏอยู่ วัดเดี๋ยวนี้ที่พระสงฆ์อยู่เป็นของย้ายมาทีหลัง เมื่อแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แต่องค์พระปรางค์เห็นจะเป็นของหลวง ได้โปรดให้วัดองค์พระตั้งแต่แผ่นดินขึ้นไปถึง

หลังเกาะสูงสี่วาบ้างห้าวาบ้างด้วยแผ่นดินไม่เสมอกันตั้งแต่หลังเกาะขึ้นไปเป็นองค์พระเจดีย์กลมสูงสิบสี่วาสองศอก องค์ปรางค์สูงยี่สิบวา ยอดนภศูลขึ้นไปแปดศอก รวมตั้งแต่หลังเกาะขึ้นไปถึงยอดนภศูล คิดได้สี่สิบวาสองศอก พระปฐมเจดีย์นี้ จะมีกษัตริย์แต่โบราณตั้งเป็นเมืองหลวงอยู่ที่นั้นสร้างขึ้นก่อนพระเจดีย์ทั้งปวงในประเทศไทย จึงสืบได้ความในหนังสือเก่า ๆ ว่าสร้างเมื่อพระพุทธศักราชล่วงได้ห้าร้อยหกสิบเก้าปีบ้าง สร้างเมื่อพระพุทธศักราชล่วงได้พันหนึ่งบ้าง สร้างเมื่อพระพุทธศักราชล่วงได้พันร้อยแปดสิบห้าปีบ้าง สร้างเมื่อพระพุทธศักราชล่วงได้พันสองร้อยหกสิบสี่ปีบ้าง สร้างเมื่อพระพุทธศักราชล่วงได้พันหกร้อยหกสิบสี่ปีบ้าง สร้างเมื่อพระพุทธศักราชล่วงได้พันหกร้อยสามสิบสามปีบ้าง ไม่ถูกกัน มีกำหนดนับว่าสูงสี่สิบห้าวาศอก ว่าเป็นที่แท่นพระพุทธเจ้าเสด็จมาบรรทมที่นั้น และได้บรรจุพระทันตธาตุ คือพระเขี้ยวแก้วองค์หนึ่ง ครั้งหนึ่งบรรจุพระบรมธาตุอีกทะนานหนึ่ง อีก

ครั้งหนึ่งบรรจุพระบรมธาตุร้อยพระองค์ ได้ความไม่ถูกกัน จะคิดเอาเป็นแน่ทีเดียวก็สงสัยอยู่ (ได้คัดเรื่องตำนานเก่านั้นไว้ข้างท้ายด้วยแล้ว) แต่เห็นว่าจะสร้างเมื่อครั้งกษัตริย์ศรีธรรมาโศกราชแจกพระบรมธาตุไปในประเทศทั้งปวงที่นับถือพระพุทธศาสนาเหมือนกัน ในครั้งนั้นพระพุทธศักราชล่วงไปสองร้อยสิบแปดปี ภายหลังเห็นว่าจะมีผู้สถาปนาเพิ่มเติมมาอีกหลายครั้งหลายคราวมาแล้ว และเป็นสถานที่ใหญ่กว่าที่อื่นคงจะมีพระบรมธาตุบรรจุไว้เป็นแน่ ไม่เป็นที่สงสัยเลย พระปฐมเจดีย์มีหนังสือเก่า ๆ ว่ามีปรากฏก่อนที่คนได้พบพระพุทธบาทพระฉายกว่าพันปี ไม่ควรที่จะทิ้งให้รกร้างอยู่ จึงได้ถวายพระพรแด่สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบแล้ว ดำรัสว่าเป็นของอยู่ในป่ารก จะทำขึ้นก็เห็นไม่เป็นประโยชน์อันใดนัก ครั้นได้ทรงสดับพระกระแสว่าไม่โปรดแล้ว ก็ทรงพระจินตนาไว้ว่าจะทรงสถาปนาปฏิสังขรณ์ขึ้นไว้ให้จงได้ ก็ครั้งนี้ได้เถลิงถวัลย

ราชสมบัติแล้ว ควรจะกระทำตามพระราชประสงค์ไว้แต่เดิม จึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ช่างทหารในต่อตัวอย่างถวาย เป็นรูปพระเจดีย์กลม ฐานทักษิณไม่มี ก่อเป็นหน้ากระดานและช่องกระจกขึ้นไปจนถึงบัวถลา แล้วชักลูกแก้วเข้าไปทั้งสามชั้นจึงตั้งบัวกลมปากระฆัง ตัวอย่างพระเจดีย์ตามรูปเดิมเสร็จแล้ว จึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ คือสมเด็จเจ้าพระยาองค์ใหญ่ เป็นแม่กองเจ้าของการ ให้พระศิริสมบัติหลวงพิทักษ์โยธา หลวงนราเรืองเดช เจ้ากรมไพร่หลวงอาสาใหม่ หลวงโยธาพิจิตรช่างทหารในออกไปเป็นนายงานทำได้ลงมือถางต้นไม้บนองค์พระและถางที่ขุดคลอง ครั้นมาถึงวันพฤหัสบดีเดือนยี่ขึ้นห้าค่ำปีฉลูเบ็ญจศก จุลศักราชพันสองร้อยสิบห้าปี เพลายามเศษเห็นที่องค์พระปรางค์เป็นดวงกลมออกจากซุ้มคูหาฝ่ายอุดรทิศ ดวงโตเท่าผลส้มเกลี้ยง มีรัศมีสว่างขึ้นไปเบื้องบนถึงยอดนภศูล เบื้องต่ำถึงชั้นทักษิณเดิม แล้วก็หายไป

ได้จับการทำมาได้บี่เศษ สมเด็จเจ้าพระยาองค์ใหญ่ให้ซื้อเอาอิฐมีผู้มารื้อขายที่วัดเก่า ๆ บ้าง และให้ทำขึ้นบ้างก่อฐานขึ้นไปได้แปดศอก ครั้นมาถึง ณ วันเดือนหกขึ้นสิบค่ำบี่เถาะสัปตศก สมเด็จเจ้าพระยาองค์ใหญ่ถึงแก่พิราลัย จึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เจ้าพระยารวิวงศ์ ซึ่งแปลงชื่อมาเบี่นเจ้าพระยาทิพากรวงศ์มหาโกษาธิบดี เบี่นแม่กองเจ้าของการทำต่อไป จึงพระราชทานเมืองนครชัยศรีซึ่งขึ้นกรมมหาดไทยมาขึ้นกรมท่าด้วย เจ้าพระยาทิพากรวงศ์จึงได้เกลี้ยกล่อมพวกรามัญรับจ้างทำอิฐบ้าง ที่เบี่นทาสลูกหนี้ผู้มีชื่อก็ช่วยมาให้ทำอิฐหลายสิบครัวรับจ้างคิดหักค่าตัวให้ ได้จ้างจีนเผาปูนและจีนก่อขึ้นไป จึงให้พระสุธรรมไมตรีเบี่นกงสีจ่ายเงินค่าจ้างแรงจีนและค่ามอญทำอิฐแลดูการเบ็ดเสร็จทั่วไป ให้พระศรีธรรมสาสนเบี่นผู้ช่วยซื้อของส่งนายงานเก่า พระศรีสมบัติก็เลื่อนเบี่นพระยาศรีสรราชหลวงพิทักษ์โยธาหลวงนราเรืองเดช เบี่นเจ้ากรมไพร่หลวงราชการมีมาก ให้กลับเข้ามารับราชการ

เสียในกรุง จึงตั้งนายงานใหญ่ ขุนหมื่นในกรมท่าหมื่นบำรุงเจดีย์หนึ่ง หมื่นชำนาญชลธีหนึ่ง ทหารปืนหลวงศักดาเดชเจ้ากรม ขุนยงสงครามปลัดกรม และขุนหมื่นเป็นนายงานรองบ้างเป็นเสมียนบ้างอีกสามสิบนาย ได้สร้างพระเจดีย์เล็ก ๆ ไว้บนยอดเขาคนละองค์ มีชื่อปรากฏอยู่ในฐานพระเจดีย์นั้นแล้ว ได้ช่วยกันคุมคนละหัวเมือง เมืองนครชัยศรี เมืองสมุทรสงคราม เมืองสมุทรสาคร เมืองราชบุรี เมืองพนัสนิคม มีจำนวนคนผลัดเปลี่ยนกันสี่ผลัดได้เดือนละสองร้อย ก่อขึ้นไปได้สูงสิบวา ครั้น ณ วันอังคารเดือนห้าขึ้นห้าค่ำ ปีมะเมียสัมฤทธิศก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จโดยพยุหยาตราทางชลมาคมาขึ้นที่วัดชัยพฤกษมาลา ด้วยครั้งนั้นคลองมหาสวัสดี คลองเจดีย์บูชาขุดยังไม่แล้ว แล้วเสด็จทางสถลมาคไปประทับแรมที่พลับพลาท่าหวดราตรีหนึ่ง ครั้น ณ วันพุธเดือนห้าขึ้นสิบค่ำ เสด็จทางชลมาคด้วยเรือขบวนขึ้นที่ปากคลองเจดีย์บูชา แล้วเสด็จพระราชดำเนินทาง

สถลมาค ประทับพลับพลาค่ายหลวง จึงโปรดให้กระทำเครื่องสักการบูชาต่าง ๆ เป็นอันมาก ครั้นเวลาบ่ายห้าโมงเศษเสด็จขึ้นประทับพลับพลาบนเนินฐานพระปฐมเจดีย์ฟังพระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ แล้วเสด็จพระราชดำเนินประทักษิณรอบหนึ่งแล้วทรงจุดดอกไม้เพลิงกระทำสักการบูชา พอจุดผักแคก็เห็นดวงย้อยออกมาตามซุ้มคูหาข้างบูรพาทิศ รัสมีขาวตกลงมาหายไปที่หลังวิหารพระไสยาสน์เก่า ซึ่งอยู่ที่วิหารหลวงเดี๋ยวนี้ บรรดาพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการที่เฝ้าอยู่บนนั้นได้เห็นก็เป็นอันมาก คนจำพวกที่อยู่ไกลได้เห็นก็ว่าดวงดาวตกใกล้จนถึงลานพระบ้าง ถึงหลังพระราชวังบ้าง ที่อยู่ใกล้ก็เห็นตกไกลออกไปที่อยู่ไกลก็เห็นตกใกล้เข้ามาเสมอตัวอยู่ ก็เป็นการอัศจรรย์อย่างหนึ่ง ครั้น ณ วันพฤหัสบดีเดือนห้าขึ้นสิบเอ็ดค่ำ มีการสมโภชต่าง ๆ และมีละครผู้หญิงข้างใน และเวียนเทียนด้วย แล้วพระราชทานเงินพระคลังเดิมเป็นส่วนพระราชกุศลอีกสามสิบชั่ง พระราช-

ทานแก่คนทำการ แล้วทรงโปรยทานแจกราษฎรที่มาเชยชมพระบารมีอยู่ที่ทางเสด็จพระราชดำเนิน สิ้นพระราชทรัพย์เป็นอันมาก ฝ่ายพระบรมวงศาข้าราชการมีจิตเลื่อมใสศรัทธา บริจาคทรัพย์เข้าในส่วนพระราชกุศลตามศรัทธาแทบทุกคน แล้วโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เรียกว่าพระปฐมเจดีย์ตามหนังสือเก่า ๆ ด้วยทรงเห็นว่าพระเจดีย์นี้มีขึ้นก่อนพระเจดีย์ในประเทศไทย แล้วทรงพระราชอุทิศยกคนบ้านพระปฐมเจดีย์ ชายฉกรรจ์ถวายเป็นข้าพระร้อยยี่สิบหกคน ตั้งเจ้ากรมเป็นที่ขุนพุทธเกษตรานุรักษ์ ตั้งปลัดกรมเป็นขุนพุทธจักรรักษา หมื่นถานาธิบาลสมุห์บัญชี ยกค่านาและสมพักศรที่ใกล้องค์พระเป็นกัลปนาขึ้นวัด บางปีก็ได้ค่านาสามชั่งบ้าง สองชั่งเศษบ้างสมพักศร บางปีก็ได้ชั่งสิบตำลึงบ้าง สองชั่งบ้าง ทรงถวายนิตยภัตด้วย แล้วก็เสด็จพระราชดำเนินกลับพระนคร ครั้น ณ วันอาทิตย์เดือนหกขึ้นห้าค่ำ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินออกไปทอดพระเนตรพระปฐมเจดีย์ ครั้น ณ วันอังคารเดือนหกขึ้น

แปดค่ำ ได้ตั้งการสวดพระพุทธมนต์ และจุดดอกไม้เพลิงกระทำสักการบูชา ครั้นรุ่งขึ้นก็มีการสมโภช แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปนมัสการพระแท่นดงรังแล้วเสด็จกลับพระนคร ได้ก่อขึ้นไปอีกสูงเจ็ดวาสองศอก รวมเป็นสิบเอ็ดวาสองศอก ครั้นมาถึงปีวอกโทศก เดือนแปดขึ้นสิบสามค่ำ เพลากลางคืนได้ยินเสียงร้องไห้เซ็งแซ่ในที่องค์พระจนชาวบ้านตกใจ ครั้นรุ่งขึ้นสิบสี่ค่ำ สิบห้าค่ำ ฝนตกหนักทั้งกลางวันและกลางคืน อิฐที่ก่อนั้นหนักตัวก็เลื่อนทรุดลงมารอบตัว เพราะฐานทักษิณไม่มีข้างบนหนัก ข้างล่างบางเพียงสามศอกสี่ศอก ทรงกันไว้ไม่อยู่ ต้องรื้อออกเสียทำใหม่ จึงโปรดให้พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นบวรรังษีสุริยพันธุ์ ปิยพรหมจรรย์ธรรมวยุติ ซึ่งสถิตอยู่ในวัดบวรนิเวศ พระองค์หนึ่งกรมขุนราชสีหวิกรมพระองค์หนึ่งคิดตัวอย่างถวายแล้วทรงแนะนำตัวอย่าง แล้วโปรดให้ถมพื้นที่ลุ่มดอนขึ้นมาให้เป็นเสมอกันไขส่วนสูงวัดด้วยวาทองธารพระกร ตั้งแต่พื้นดินขึ้นไปเสมอพื้นหน้าพระ

ระเบียงกลมสูงสี่วาสองศอกบ้าง ห้าวาบ้าง แต่พื้นหน้าพระระเบียงขึ้นไปถึงทักษิณที่หนึ่งสูงหกศอกคืบสองนิ้ว ตั้งแต่พื้นทักษิณที่หนึ่งขึ้นไปถึงฐานบัวคว่ำสูงแปดศอกคืบ ตั้งแต่ ทักษิณที่ สองขึ้น ไปถึง ปากระฆังสูงเก้า วา คืบนิ้ว องค์ระฆังสูงสิบสี่วาสี่นิ้ว บัลลังก์สูงสามวาหกนิ้วตั้งแต่บัลลังก์ถึงฝาระมีสูง ห้าวาคืบสิบเอ็ดนิ้ว ปล้องไฉนยี่สิบเจ็ดปล้อง สูงสิบห้าวาสองศอกคืบห้านิ้ว บัลลังก์บัวแวงสูงสามวาคืบหกนิ้วฐานทองเหลืองสูงสองศอกคืบสองนิ้ว ยอดนภศูลขึ้นไปตลอดยอดมงกุฎสูงสามวานิ้ว คิดรวมตั้งแต่พื้นดินขึ้นไปตลอดยอดมงกุฎคิดได้เป็นสามเส้นคืบหกนิ้ว ก่อฐานใหญ่รอบห้าเส้นสิบหกวาสามศอกทักษิณที่หนึ่งก่อออกมากว้างห้าวา ตั้งแต่ลูกแก้วหลังบัวถลาขึ้นไปก่อกว้างสี่วาบ้างสี่วาเศษบ้าง ตลอดถึงทักษิณที่องค์ปรางค์ตั้งอยู่ ก่อกว้างเจ็ดวาบ้างเจ็ดวาสองศอกบ้างลดเข้าไปทุกทีจนกระทั่งที่ตั้งเวที ที่นั้นกว้างสามวา ที่ปล้องไฉนนั้นกว้างห้าศอกจนตลอดยอดปรางค์ ฐานล่างถ้าจะชักเป็น

สี่เหลี่ยม ด้านหนึ่งยาวสองเส้นเจ็ดวา เท่ากับฐานกระเปาะทำไว้ทั้งสี่ด้าน ครั้นตัวอย่างตกลงแล้ว พระฤกษ์เมื่อ ณ วันพฤหัสบดีเดือนสิบเอ็ดขึ้นสี่ค่ำ จุลศักราชพันร้อยยี่สิบสองปีวอกโทศกจะได้ก่อพระฤกษ์ จึงรับสั่งว่ามีราชการอยู่ที่ในกรุงเสด็จออกไปไม่ได้จึงโปรดให้กรมหมื่นบวรรังษีสุริยพันธุ์ ปิยพรหมจรรย์ธรรมวยุติ เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ออกไปก่อพระฤกษ์ องค์พระปฐมเจดีย์นั้นก่อขึ้นแล้วที่ชั้นทักษิณที่หนึ่งปักเสานางเรียงรอบองค์ แล้วมีเสาปักเป็นขาทรายค้ำเสานางเรียงด้วย ชั้นทักษิณที่สองมีแต่ขาทรายค้ำไม่มีเสานางเรียง ที่ตรงบัวถลาลงไปมีเสานางเรียงปักไม้ซุงทั้งต้นปักถึงพื้น อีกรอบหนึ่งรัดด้วยซุงทั้งต้น แล้วเอาสายโซ่ใหญ่รัดที่หน้ากระดานท้องไม้บัวถลาแห่งหนึ่งรัดบัวถลาแห่งหนึ่ง รัดตั้งแต่ท้องไม้ลูกแก้วถึงบัวคลุมถูกปากระฆังอีกห้าชั้น ที่กลางองค์ระฆังมีเสานางเรียงวัดสายโซ่อีกสามรอบที่คอถลามีเสานางเรียง ตีนเสาเชิงเรียงนั้นใส่ปลอกไม้ซากชั้นหนึ่งแล้วรัดสายโซ่อีกห้ารอบ ปลาย

เสานั้นเอาไม้ซากสิบนิ้วสี่เหลี่ยมสับปากกันเป็นปลอกปลายเสาอีกชั้นหนึ่ง ลูกแก้วปล้องไฉนหลังฝาระมีรัดสายโซ่ที่ท้องไม้อีกแปดรอบ แล้วก่ออิฐถือปูนหุ้ม การที่ทำให้บริเวณองค์พระนั้น ได้ก่อวิหารไว้สี่ทิศ ประดิษฐานรูปพระปฏิมากรทั้งสี่บ้าง วิหารใหญ่ข้างทิศบูรพ์นั้น ห้องนอกไว้พระพุทธรูปมารวิชัยได้ตรัส ห้องในไว้พระแท่นที่นมัสการ มุขหน้าไว้พระพุทธรูปฉลองพระองค์วิหารทิศ-ทักษิณห้องนอกไว้พระเทศนาธรรมจักร์โปรดปัญจวัคคีย์ ห้องหลังไว้พระนาคปรกซึ่งเป็นของเดิม มุขหลังไว้รูปพระยาพาน ทิศประจิมนั้นทำวิหารพระพุทธไสยาสน์ใช้ของเก่าหลังหนึ่ง พระพุทธไสยาสน์เดิมยาวสี่วา องค์ใหม่ยาวแปดวาสองศอก วิหารห้องเบื้องหลังไว้พระนิพพานพระองค์หนึ่ง วิหารทิศอุดรนั้นห้องนอกไว้พระประสูติ ห้องเบื้องหลังไว้พระปาเลไลยซึ่งเป็นของเดิม มุขหลังไว้พระพุทธรูปพระยากง แล้วชักระเบียงกลมล้อมรอบถึงกันทั้งสี่ด้านจดจารึกกถาธรรม ยกไว้ทุกห้อง รอบนอกนั้นก่อหอระฆังรายรอบไปอีกชั้นหนึ่ง ชั้นล่างก่อกำแพง

ถมดินกระเปาะขึ้นมาทั้งสี่ทิศ บนกระเปาะด้านข้างตะวันออกทำโรงธรรมข้างหนึ่งทำโรงพระอุโบสถทรงพระอุโบสถเก่าขึ้นมาข้างหนึ่ง ประดิษฐานพระคันธารราฐซึ่งได้มาแต่วัดทุ่งพระเมรุ ด้านใต้บนกระเปาะจำลองรูปพระปฐมเจดีย์เดิมไว้ข้างตะวันออกองค์หนึ่ง สูงเก้าวาคืบยอดนภศูลศอกคืบสองนิ้วต่ำกว่าองค์เดิมอยู่ยี่สิบหกวาศอกสองนิ้ว ข้างตะวันตกนั้นได้จำลองรูปพระเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราช ที่เรียกว่าพระบรมธาตุใหญ่ศักดิ์สิทธิ์ทำขึ้นไว้เดิมของท่านสูงสามสิบเจ็ดวาสองศอกตลอดยอดพุ่มจำลองใหม่สูงสิบวาสองศอกคืบ ยอดนภศูลสามศอกนิ้วกึ่งต่ำกว่าองค์เดิมยี่สิบหกวาศอกคืบนิ้วกึ่ง เพื่อให้สัปบุรุษเห็นจะได้ส่งใจไปนมัสการพระธาตุเมืองนคร กระเปาะด้านตะวันตกนั้น ชั้นบนได้ประดิษฐานพระมหาโพธิเมื่อครั้งพระอาจารย์ดี พระอาจารย์เทพออกไปเกาะลังกาได้เข้ามา ชั้นล่างประดิษฐานไม้สำคัญที่ควรจะกระทำสักการะบูชาเป็นที่ระลึก คือไม้อัชปาลนิโครธ แปลว่าไม้ไทรที่พระพุทธเจ้าฉันมธุปายาส ได้ตรัสแล้วเสด็จไป

เสวยวิมุติสุขอยู่นั้นอีกคราวหนึ่งถึงเจ็ดวัน แล้วเสด็จไปอาศัยอยู่ใต้ร่มไม้มุจลินท์ คือไม้จิก คราวนั้นฝนตกหนัก พระยานาคขึ้นมาทำการวงล้อมพระพุทธเจ้า แล้วเลิกพังพานปกเบื้องบน ฝนก็ไม่รั่วน้ำก็ไม่ท่วมเข้าไปได้ พระองค์อยู่ใต้ร่มไม้จิกเจ็ดวันแล้ว เสด็จมาประทับอยู่ใต้ร่มไม้ราชายตนะ คือไม้เกด ครั้งนั้นได้รับสตูก้อนสตุผงของนายตปุสสภัลลิกะ พ่อค้าเกวียน ตั้งแต่ได้ตรัสสี่สิบแปดวันมาเสวยพระกระยาหารในวันที่สี่สิบเก้า และไม้พหูปุตตนิโครธ คือไม้กร่างที่พระองค์ได้พบพระมหากัสสปในร่มไม้นั้น สาลรุกฺโข คือไม้รัง เป็นที่พระองค์ได้ประสูติในร่มไม้นั้นอย่างหนึ่ง ปรินิพพานในใต้ต้นรังอย่างหนึ่งเป็นสองอย่างด้วยกัน ไม้ชมพู คือไม้หว้าเมื่อพระองค์ยังเยาว์อยู่ตามเสด็จพระราชบิดาไปแรกนาขวัญ ได้ประทับอยู่ในร่มไม้นั้น ก็ได้พิจารณากรรมฐานถึงปฐมฌาณเป็นปฐมที่หนึ่งครั้งนั้นเกิดอัศจรรย์หลายอย่างจนแผ่นดินไหว เงาไม้ก็มิได้ย้ายไปตามพระอาทิตย์ ไม้อัมพวา คือไม้มะม่วงที่พระองค์ได้กระทำยมกปาฏิหาริย์ในยอดไม้มะม่วงนั้น ไม้ที่

พรรณนามานี้ก็คล้าย ๆ กันกับไม้พระศรีมหาโพธิ เรียกว่า สัตตมหาสถาน จึงเอามาประดิษฐานไว้เป็นที่ระลึกด้วย กระเปาะข้างทิศเหนือนั้นก็ทำเป็นคลังหลังหนึ่ง โรงประโคมหลังหนึ่งระหว่างกระเปาะทำเป็นภูเขาไว้ทั้งสี่ทิศ หน้าภูเขาออกมามีรั้วเหล็กล้อมชั้นหนึ่ง หน้ารั้วเหล็กออกมาทำเป็นฐานพระมหาโพธิทั้งสี่ทิศ ได้ผลมาแต่เมืองพุทธคยาบุรี ว่าเป็นหน่วยเดิมที่พระได้ตรัส พระมหาโพธิต้นนั้นมีพระระเบียงล้อมถึงเจ็ดชั้น พวกพราหมณ์หวงแหนอยู่แน่นหนา เจ้าเมืองอังกฤษจึงได้ไปขอเอาผลและใบถวายเข้ามา ทรงเพาะให้งอกงามดี ประทานให้ไปปลูกที่วัดหลวงทุกวัด หน้าชานพระมหาโพธิออกมาชักกำแพงปีกกามีหลังคาพอคนอาศัยได้ บรรจบกระเปาะออกมาทั้งสี่ทิศที่มุมมีหอกลองหลังหนึ่ง หอระฆังหลังหนึ่งสลับกันทั้งสี่มุม คิดจะมิให้ของโบราณเสื่อมสูญ ไปเที่ยวเก็บเอาศิลาใหญ่อยู่ในป่าในรกเอามาไว้ให้ดูทุกสิ่ง แล้วตั้งพระราชาคณะไปอยู่ ชื่อพระสนิทสมณคุณ พระครูชื่อพระปฐมเจติยานุรักษ์เสด็จพระราชดำเนินออกไปครั้งไรก็ทรง

พระราชดำริแนะนำให้กระทำทุกครั้ง แล้วมีพระราชอุตสาหะทรงอิฐแผ่นหนึ่งบ้าง สองแผ่นบ้าง เสด็จพระราชดำเนินไปทางสะพานนั่งร้านทรงก่อทุกครั้ง แล้วเปลื้องพระภูษาทรงสพักขึ้นทำธงบูชาที่ก่อนั้นด้วย จนองค์พระสูงขึ้นไปถึงปล้องไฉนชั้นที่ห้า แลเมื่อพระยังไม่พังนั้นเมื่อปีมะโรงอัฐศก วันพฤหัสบดีเดือนอ้ายขึ้นสองค่ำ เห็นที่องค์พระปรางค์เป็นดวงช่วงออกมาทางซุ้มคูหาทิศเหนืออีกคราวหนึ่ง ครั้นมาถึงวันพฤหัสบดีเดือนอ้ายขึ้นเจ็ดค่ำเห็นรัศมีส่องไปทางองค์พระปรางค์เหมือนแสงดอกไม้เทียนจับอยู่ที่องค์พระ ได้เห็นด้วยกันมาก ในเดือนอ้ายปีมะโรงอัฐศกเห็นอัศจรรย์สองครั้ง การที่ปาฏิหาริย์มีนั้นทุกปี ปีละสองครั้งบ้าง สามครั้งบ้าง ถ้าสมโภชเวียนเทียนเมื่อใดก็เป็นทุกคราว และที่ปฐมเจดีย์มีเหตุอัศจรรย์หลายอย่างคือที่องค์พระปรางค์ บางทีเดือนมืดก็บังเกิดเป็นรัศมีเหมือนบุคคลเอาผ้าขาวเข้าไปหุ้มไว้ แล้วก็หายไปทีละน้อย ๆ แล้วก็สว่างขึ้นทีละน้อย ๆ จนเต็มกำลัง แลเห็น

ขึ้นไปจนตลอดยอดนภศูล บางทีก็สว่างซีกหนึ่ง บางที สว่างข้างล่าง มืดข้างบนแล้วสว่างข้างบน มืดข้างล่าง เมื่อจะสว่างนั้นก็เป็นรัศมีเรืองขึ้นทีละน้อย ๆ สว่างเต็มกำลังตลอดยอดนภศูล แล้วมีรัศมีโรยอ่อนลงมาทีละน้อย ๆ จนมืดไปทั้งองค์พระปรางค์ แล้วก็ค่อยมีรัศมีเรือง ๆ ขึ้นมาอีกดังกล่าวมาแล้ว เป็นอยู่สองทุ่มสามทุ่มบ้างจึงหายไปทีเดียว บางทีก็เห็นเป็นดวงดาวติดอยู่ปลายยอดนภศูลมีรัศมีแดงเหลืองเขียวสีต่าง ๆ ค่อย ๆ เลื่อนลงมาทีละน้อยหายไปในช่องคูหา บางทีดูที่องค์พระปรางค์มืดเป็นปรกติ แต่ขอบริมนั้นมีรัศมีขาวสว่างรุ่งเรืองขึ้นไปตลอดยอด บางทีก็ได้ยินเสียงโห่ร้อง ครั้นขึ้นไปชันสูตรดูก็ไม่เห็นผู้ใด บางทีก็ได้ยินเสียงฆ้องชัยเหมือน บุคคลตีอยู่ในองค์พระ-เจดีย์ บางทีใช่เวลาสัปบุรุษขึ้นนมัสการ พวกคนงานก็ได้กลิ่นธูปเทียนหอมตระหลบไป บางจำพวกมิอาจที่จะขึ้นไปบนทักษิณได้ ก็นั่งกราบไหว้อยู่แต่พื้นดิน ครั้นถามก็ว่านมัสการที่นี้ก็ได้บุญเหมือนกัน คนผู้นั้นจะกลัวบาปว่า

พระบรมธาตุอยู่ข้างล่าง หรือจะกลัวอย่างไรก็ไม่รู้จักน้ำใจ เขาและการที่กล่าวด้วยอัศจรรย์องค์พระ ปีหนึ่งก็เป็นหลายครั้งหลายคราวทุกปี จะว่าด้วยอำนาจพระพุทธเจ้า หรือพระบรมสารีริกธาตุ หรือจะว่าอำนาจเทพยดา หรือจะว่าไฟฟ้าไฟดินขึ้นกินกัน ก็สุดแล้วแต่ปัญญาท่านผู้ใดจะคิดเห็นการที่กล่าวนี้ก็เป็นความจริง มีพยานโดยมาก และปีฉลูสัปตศกเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานผ้ากฐิน แล้วประทับอยู่สองราตรี ก็ได้ทอดพระเนตรเห็นปาฏิหาริย์ในที่ประชุมพระวงศานุวงศ์ข้าราชการได้เห็นด้วยกันมาก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงปีติโสมนัสรับสั่งว่าเหมือนผีหลอก ไม่รู้ที่จะว่าอย่างไรได้ เห็นจะเป็นไฟธาตุกินอยู่ในอิฐปูน ถูกน้ำฝนเข้าก็เกิดเป็นรัศมีขึ้น มีรับสั่งดังนี้เพื่อจะมิให้คนที่ไม่ถือศาสนาพากันติเตียนได้ แต่ทองทศ ทองพิศ มีอยู่ในฉลองพระองค์เท่าใดก็เทออกพระราชทานให้เป็นพระราชกุศลจนสิ้นยังปาฏิหาริย์อีกอย่างหนึ่งพวกชาวยุโรปออกไปเที่ยวดูหลายพวกหลายเหล่า

บางพวกก็มีศรัทธาแบกอิฐขึ้นไปก่อแล้วก็นั่งลงกราบไหว้ บางพวกก็รู้ว่าถ้าไหล่ยอดนภศูล ก็เอาทองมาเข้าด้วย ได้ทองสี่ตำลึงกึ่งบ้าง บางพวกแจ้งว่าต้องการสายโซ่รัดองค์พระ ไปถามซื้อก็พลอยยินดีให้เปล่า ๆ และโต๊ะบ้างหญิงบ้าง พวกแขกพากันไปนมัสการก็มีบ้าง ครั้นได้ถามว่าพวกแขกมานับถือดังนี้ไม่กลัวบาปหรือ เขาตอบว่าเป็นที่พระเจ้าแท้ แก่ของเขาที่ล่วงไปนาน แล้วเสด็จมาบรรทมอยู่ที่นี้ คนโบราณจึงก่อพระเจดีย์ทับไว้ กราบไหว้ที่พระเจ้าบรรทมต่างหากจะมีบาปมาแต่ไหนซึ่งการเป็นดังนี้เป็นอัศจรรย์จึงต้องกล่าวไว้ บางพวกที่ออกปากว่าไปเที่ยวเล่นที่พระปฐมเจดีย์เป็นที่สนุก คนผู้นั้นก็ไม่เห็นองค์พระเจดีย์ เห็นแต่วัดและวังและที่สถานอื่น ๆ ที่องค์พระนั้นเห็นเป็นป่าไผ่ไปหมดเป็นดังนี้ก็มีบ้าง ภายหลังการปาฏิหาริย์มีเนือง ๆ ขึ้น จึงมีผู้กล่าวคำว่าพระปฐมเจดีย์มีรัศมีสว่างเพราะด้วยธาตุไฟกินอยู่ในอิฐในปูนจึงเป็นเช่นนี้ด้วยตำราฝรั่งเขาเรียกว่าฝาสุภเรศ* เป็นของมีรัศมี ไม่

---

* คงจะหมายถึงฟอสฟอรัส

เป็นพระบรมธาตุปาฏิหาริย์ดอก จึงโปรดเกล้าฯ ให้กรมหมื่นอลงกตกิจปรีชา พระยาอนุชิตชาญไชย พระวิสูตรโยธามาตย์ เอาเครื่องมือทำฝาสุภเรศ และต้นดอกไม้เทียนดอกไม้ตาดออกไปชันสูตร ก็ว่าธาตุไฟเกิดขึ้นเอง ดอกไม่ใช่พระปาฏิหาริย์ ครั้นตกลงกันดังนั้นแล้ว เจ้าหญิงและหม่อมห้ามในกรมหมื่นอลงกตบุตรภรรยาพระยาอนุชิตพากันไปเที่ยวข้างหลังพระกับบ่าวไพร่ มีแมลงผึ้งจำพวกหนึ่งมาต่อยเอา จนถึงแก่ถอดเสื้อและแก้ผ้าวิ่งหนีบ้างทั้งนายและบ่าว ดูน่าสังเวชนัก ต่อแมลงผึ้งหายไปหมดแล้ว มีผู้เอาผ้าไปส่งให้จึงได้นุ่งห่มกลับมาเรือ ผึ้งต่อยครั้งนั้นยับเยิน วิ่งหนีจนศีรษะกระทบไม้แตกก็มี ที่วิ่งหนีไปถูกขวากในไร่จีนก็มี ที่วิ่งเข้าไปซ่อนอยู่ในโรงเจ๊กก็มี ครั้นจะกลับมาก็กลัวผึ้ง จึงรออยู่จนพลบค่ำจึงกลับมาได้ ในขณะนั้นได้ให้ไปชันสูตรดูไม่เห็นแมลงผึ้งอยู่ที่ไหน ตั้งแต่ทำมาได้สิบปีแล้วก็ไม่มีผึ้งที่ไหนทำร้ายผู้ใด ตั้งแต่พากันกล่าวดังนั้นแล้ว ที่องค์พระก็ไม่เห็นมีการอัศจรรย์สิ่งไร

อีกเลย แล้วโปรดให้สร้างพระราชวังที่ประทับไว้คู่กันกับวัด ชื่อว่าวังปฐมนคร เพราะเหตุที่เมืองนั้นแต่โบราณเป็นเมืองหลวงของชาวไทยมาแต่เดิม ชื่อว่าเมืองนครไชยสิน สังเกตได้ที่พระเจดีย์ใหญ่ยังปรากฏอยู่ในป่าเป็นหลายตำบล แล้วที่วัดสังเกตได้ ติดเนื่องกันไปไม่ขาดระยะยิ่งกว่ากรุงเก่าที่วังเดิมนั้นอยู่ข้างตะวันตกพระปฐมเจดีย์ห่างประมาณสามสิบเส้น มีฐานปราสาทและท้องพระโรงโบสถ์พราหมณ์สระน้ำ กำแพงชั้นในชั้นนอกก็ยังปรากฏอยู่บ้าง แต่เดี๋ยวนี้พวกจีนไปตั้งทำไร่รื้อทลายที่ล่ำเสียเป็นอันมาก และคลองซึ่งขุดตั้งแต่ท่าหน้าเขาไปถึงวัง เลยไปจนถึงวัดพระงามกว้างห้าวาบ้าง กว้างหกวาบ้างเจ็ดวาบ้างแปดวาบ้าง แยกเป็นสายขึ้นสองสายยาวสี่ร้อยสี่สิบแปดเส้น ลึกห้าศอกบ้าง หกศอกบ้าง เจ็ดศอกบ้าง แปดศอกบ้างเป็นแห่ง ๆ ตามที่สูงและที่ต่ำ คิดค่าขุดคลองเงินหกร้อยเจ็ดชั่งสิบเอ็ดตำลึงสองบาทสองสลึงเฟื้อง ค่าขุดตอไม้ เงินร้อยสิบสามชั่งสามตำลึงสองบาทสลึงเฟื้องค่าเกลี่ยดินเงินสิบชั่งสี่ตำลึง ค่าแก้คลองคดให้ตรงห้าสิบ

สามชั่งตำลึงสองบาทสลึงเฟื้องรวมเป็นเงินแปดร้อยสี่ชั่งสิบตำลึงสามบาทสองสลึง ประทานชื่อคลองเจดีย์บูชา แล้วตัดทางทำถนนขึ้นอีกสายหนึ่งไว้เผื่อเสด็จฤดูแล้งตั้งแต่ช่องสเดาถึงวังเป็นทางร้อยห้าสิบเส้น ค่าแรงจีนถมกว้างสี่วา สูงศอกหนึ่งสองศอกสามศอกบ้าง ตามที่ลุ่มและที่ดอน รวมเงินยี่สิบแปดชั่งห้าตำลึงสองบาทเฟื้องและการที่สร้างพระปฐมเจดีย์และพระราชวังนั้น บริจาคพระราชทรัพย์ค่าปูนค่าทรายค่าอิฐค่าแรงจีน ธารณะเจ้านาย ข้าราชการ ราษฎร ทองก้าไหล่ยอดนภศูล สิ้นไปเท่าใดยังมิได้คิดบัญชีด้วยการยังไม่เสร็จ ต่อเมื่อการเสร็จจะมีแจ้งจารึกไว้ในแผ่นศิลาต่อไปในภายหน้าฯ

พระพุทธภาษิต

ของพุทธทาสภิกขุ

๑. คนตายแล้วไปไหน

อันคนตาย บางพวกได้ กำเนิดอีก
คนชั่วหลีก ไปนรก ต้องหมกไหม้
ส่วนคนดี มีสวรรค์ สำราญใจ
ท่านที่ไร้ กิเลสตรึง ถึงนิพพาน

๒. หนีตายไปไหน

จบฟากฟ้า จนมหา สมุทรกว้าง
ทุกทิศทาง ซอกเขา ลำเนาสิน
สุดพิภพ จบแดน ทั่วแผ่นดิน
ไม่มีถิ่น ที่ไหน ตายไม่เบียน.

๓. ทำกรรมดี

ทำกรรมใด แล้วหัวใจ ไม่เดือดร้อน
จะนั่งนอน ชื่นใจ ได้สุขสันต์
อวยผลให้ ใจเย็น เป็นนิรันดร์
จงรู้ทัน ว่านั้นกรรม ทำไว้ดี.

๔. ทำกรรมชั่ว

ทำกรรมใด แล้วร้อนใจ ในภายหลัง
บางครั้งหลั่ง น้ำตา พาโศกเศร้า
ประสพทุกข์ โทษร้าย ภัยไม่เบา
จงรู้เท่า ว่านั้นกรรม ทำไม่ดี.

๕. คนทำดี

คนทำดี ถึงจะพ้อง ความหมองศรี
ก็เพียงที่ ดียัง ไม่ให้ผล
เมื่อใดดี เข้าครอง สนองตน
จะเห็นผล ดีประจักษ์ งามนักเอย.

๖. คนทำชั่ว

คนทำชั่ว ยังนิยม ชมว่าดี
ตราบเท่าที่ ชั่วยัง ไม่ให้ผล
เมื่อใดชั่ว ตามไหม้ ให้ร้อนรน
เมื่อนั้นตน จึงเห็นตัว ชั่วช้าเอย.

๗. ทำดี–เป็นสุข

เมื่อน้ำใจ ใฝ่คุณ ทำบุญได้
ควรทำให้ บ่อยบ่อย หน่อยเถิดหนา
พึงพอใจ ในบุญนั้น อย่าฉันทา
เพราะเหตุว่า บุญมากมูน พูนสุขเอย.

๘. ทำชั่ว–เป็นทุกข์

เมื่อรู้ตัว ว่าระยำ เคยทำชั่ว
ก็รั้งตัว เลิกระยำ ไม่ทำต่อ
ไม่ยินดี ความระยำ ทำตัวงอ
เพราะตนก่อ ชั่วไว้ ให้ทุกข์เอย.

๙. รีบทำดี

ควรเร่งรีบ เร็วกระทำ แต่กรรมงาม
และควรห้าม จิตบาป กำราบชั่ว
เพราะทำชั่ว พาไถล ตามใจตัว
ใจจะมัว เมาบาป ปราบไม่ลง.

๑๐. บาปไม่มีแก่ผู้ไม่ทำ

หากมือเรา ไม่มีแผล แม้แต่นิด

จะลองหยิบ ยาพิษ ไปก็ได้
พิษไม่แล่น เข้ามือ เมื่อถือไป
ถึงบาปไซร้ ไม่มาสู่ ผู้ไม่ทำ.

๑๑. คนพาล

เมื่อบาปกรรม ทำไว้ ยังไม่เผา
คนพาลเฝ้า คิดว่างาน เราหวานหนอ
พอบาปเผา เร่าร้อน ลงอ่อนคอ
คนพาลก็ ถึงทุกข์ หมดสุขเทียว.

๑๒. อย่าร่วมกับคนพาล

จะไปไหน หากไม่ได้ เพื่อนดีกว่า
หรือเพียงว่า เสมอตน คนที่หมาย
ไปคนเดียว ดีกว่า อย่าวุ่นวาย
เพราะสหาย ร่วมกับพาล นั้นไม่มี.

๑๓. คนทำร้ายผู้ไม่คิดร้าย

ใครทำร้าย คนมีใจ ไม่ประทุษฐ์
บริสุทธิ์ หมดจด ใจสดศรี
บาปจะกลับ สนองมัน ในทันที

เหมือนธุลี ที่เขาซัด ไปทวนลม.

๑๔. ทุกคนกลัวตาย

อาชญา และความตาย ใครก็หวาด
ทุกผู้ขลาด ภัยเช็ญ เป็นนิสัย
เราก็จิต คิดเทียบเอา เขาก็ใจ
ไม่ว่าใคร ควรเมตตา ไม่ฆ่าตี.

๑๕. อยากสุขให้ทุกข์แก่เขา

ท่านผู้ใด ใฝ่สุข สำหรับตน
แต่เมามน ใช้อาชญา บีฑาเขา
ซึ่งรักสุข เกลียดทุกข์ เช่นกับเรา
ตายแล้วเขา จะเป็นทุกข์ ไม่สุขเลย.

๑๖. อย่าพูดหยาบ

อย่าพูดหยาบ บัดซบ กระทบเขา
ผู้ถูกกล่าว จะตอบย้ำ ให้ช้ำจิต
ทุกข์เพราะคำ แข่งดี นั้นมีพิษ
ทั้งความผิด จะกลับต้อง สนองตน.

๑๗. เราไป–เขามา

เราดีไป เขาก็ให้ ดีมาตอบ
เรามาชอบ เขาก็ตอบ ชอบไปหา
ถ้าร้ายไป ร้ายก็ล่อ ต่อร้ายมา
ดีมีท่า มาสู่ เป็นคู่กัน.

๑๘. หนีชั่วไปไหน

จบฟากฟ้า จนมหา สมุทรกว้าง
ทุกทิศทาง ซอกเขา ลำเนาสิ้น
สุดพิภพ จบแดน ทั่วแผ่นดิน
ไม่มีถิ่น หลบชั่ว ที่ตัวทำ.

๑๙. คนเกียจคร้าน

คนเกียจคร้าน ย่อหย่อน อ่อนแอจิต
ถึงชีวิต ร้อยปี ดีตรงไหน
คนขยัน มั่นคง ดำรงวัย
วันหนึ่งได้ คุณค่า กว่าเป็นกอง.

๒๐. หน้าที่

อย่าหมิ่นงาน ในหน้าที่ ศรีจะเสื่อม
อย่าอาจเอื้อม ทิ้งหน้าที่ ศรีจะคว่ำ
งานหน้าที่ เป็นราศรี มีประจำ
หน้าที่ทำ เกิดเป็นศรี ทวีงาน.

๒๑. โชคของคน

ดีของโลก โชคของคน นั้นวนว่าย
ประเดี๋ยวร้าย ประเดี๋ยวดี ไม่มีแน่
อันโลกดี นี้นั้น มันผันแปร
มีเท็จแท้ แกมอยู่ ต้องรู้ทัน.

๒๒. วันเดียวดีกว่า

ถึงร้อยปี อยู่มา อายุขัย
ความเกิดดับ อย่างไร แลไม่เห็น
อยู่วันเดียว ดีกว่า ถ้าแลเป็น
คือแลเห็น เกิดดับ สำหรับกาย.

๒๓. เตือนตน

จงเตือนตน ของตน ให้พ้นผิด
ตนเตือนจิต ตนได้ ใครจะเหมือน
ตนเตือนตน เตือนไม่ได้ ใครจะเตือน
คนแชเชือน ใครจะช่วย ให้บ่วยการ.

๒๔. เกิดเบ็นคน

เกิดเบ็นคน ทุกทุกคน ก็ต้องม้วย
ถึงจะรวย ก็ไม่วาย กลายเบ็นผี
มานะเข้า และแข็งข้อ สร้างความดี
ตายเบ็นผี คุณความดี ไม่หนีเอย.

๒๕. บุญกุศล

ยศและลาภ หาบไป ไม่ได้แน่
เว้นเสียแต่ ต้นทุน บุญกุศล
ทั้งสมบัติ ทั้งหลาย ให้ปวงชน
ร่างของตน เขายังเอา ไปเผาไฟ.

๒๖. การตามใจ

การตามใจ ของตัว นี้ชั่วนัก
เพราะใจรัก แต่สบาย มิใช่หรือ
หากปล่อยกาย ตามใจ เหมือนไฟฮือ
นั่นแหละคือ ความทราม จะตามมา.

๒๗. การห้ามใจ

การห้ามใจ เป็นวิสัย ของปวงปราชญ์
ท่านสามารถ เหนี่ยวจิต ที่คิดบ้า
ให้คืนกลับ สู่คลอง ของปัญญา
จึงจะพา สุขทวี มีแก่ตน.

๒๘. ใจดี

อันคนเรา เขาว่า ย่อมอาศัย
ซึ่งดวงใจ ตนนี้ เป็นที่หมาย
ถ้าใจดี มีธรรม ประจำกาย
ก็สบาย มากครัน ทุกวันคืน.

๒๙. ใจชั่ว

หากใจชั่ว มัวหมอง ด้วยกองบาป
จะยุ่งหยาบ พิบัติ แสนขัดขืน
กระหืดกระหอบ บอบช้ำ สุดกล้ำกลืน
ไม่แช่มชื่น เข้าขั้น แต่วันตาย.

๓๐. การให้

การเผื่อแผ่ เจือจาน สมานมิตร
ช่วยให้คิด รักใคร่ มิหน่ายหนี
เพราะการให้ ย่อมผูกไว้ ซึ่งไมตรี
เป็นอย่างดี ในฐาน ประสานกัน.

๓๑. พ่อแม่—ลูก ดี

พ่อแม่ดี เป็นศรี มงคลส่ง
จำเริญวงศ์ วาสนา มหาศาล
เมื่อลูกดี ก็เป็นศรี แก่วงศ์วาน
ก่อรากฐาน มั่นคง ดำรงพันธุ์.

๓๒. หญิง—ชาย ดี

หญิงที่ดี ดูเป็นศรี สง่านัก
ชายสมัคร เป็นเจ้าของ ประคองขวัญ
แม้ชายดี ก็เป็นศรี สง่าครัน
หญิงใฝ่ฝัน เป็นเจ้าของ ประคองชม

๓๓. ภรรยา—สามี ดี

ภรรยาดี ย่อมเป็นศรี จำเริญศักดิ์
สามีรัก ร่วมคู่ คอยสู่สม
สามีดี ก็เป็นศรี ที่นิยม
ภรรยาชม ชูชื่น ไม่คืนคลาย

๓๔. วัดดี—พระดี

เมื่อวัดดี ศรีสงฆ์ ธำรงศาสน์
ประชาราษฎร์ เลื่อมใส ได้สรรเสริญ
พระสงฆ์ดี ศรีศาสน์ ราษฎร์จำเริญ
เหมือนชวนเชิญ ใจชื่นชม นิยมกัน.

๓๕. ครู—ศิษย์ ดี

เมื่อครูดี ก็เป็นศรี แก่มวลศิษย์
จำเริญวิทย์ วาสนา ชูราศรี
แม้ศิษย์ดี มีใจ ใฝ่ไมตรี
ก็เป็นศรี แก่ครู ผู้การุญ.

๓๖. สามัคคี

จงอยู่ด้วย ความรัก สามัคคี
ไม่ด่าตี โกรธขึ้ง จึงสบาย
แม้นหนักหน่อย เบานิด อย่าคิดโกรธ
ควรอดโทษ กันและกัน ให้พลันหาย
สามัคคี นี้มี คุณมากมาย
กิจทั้งหลาย จะสำเร็จ เสร็จโดยพลัน.

คติธรรม

ทำใดแต่ส่วนตนนั้นคนโง่
เพราะมักโอ่เห่าหอนเมื่อตอนหลัง

ถึงจะดีก็ไม่พ้นมีคนชัง
เมื่อใดพังเขาก็เสกันเฮฮา

กอบกิจใดผลพรูทั้งหมู่ใหญ่
ประโยชน์ได้ทั่วเห็นไม่เว้นหน้า
ถึงนิดหน่อยผลนั้นเห็นทันตา
ย่อมดีกว่าผลใหญ่ได้คนเดียว.

คนแก่

คนแก่	ถ้าแก่คุณ	มีทุนเก่า
ถ้าแก่เขลา	แก่โทสะ	เข่าผละหนี
แก่จองหอง	คนมอง	ต้องไม่มี
แก่ดีคือ	แก่ธรรม	ประจำใจ.

คนพาล

วิสัยพาลท่านว่ามักหาเหตุ
มีมากเลศหลายนัยยากใครรู้
ยกเรื่องนี้เรื่องนั้นมาพันตู
จงอย่าอยู่ใกล้พาลรำคาญใจ.

ขัน—ขำ

หุ้มผ้าเหลืองเครื่องห่อก็เรียกพระ
ง่ายดีนะแค่ผ้าหุ้มก็คุ้มได้
ทำชั่วใครไม่เห็นไม่เป็นไร
ดูดูไปก็พิกลกว่าต้นโพธิ์.

ปาก

อันว่าคูถภาณีคนมีปาก
พูดส่วนมากล้วนแต่เท็จคนเข็ดขาม
พูดไม่ดีไร้ประโยชน์โทษลามปาม
ทำไม่งามปากเหม็นไม่เว้นวาย
บุปผภาณีศรีวาจาค่าควรยิ่ง
กล่าวคำจริงเพราะหูไม่รู้หาย
คือคนปากหอมย่อมเพริดพราย
ประโยชน์หลายเพราะปากพากย์พาที
มธุภาณีดีเหมาะเสนาะโสต
ไม่มีโทษหวานนักเป็นศักดิ์ศรี
คือคนปากหวานประสานไมตรี
ทั้งสามนี้กล่าวเป็นสูตรเรื่องพูดจา.

หัวใจวายคืออะไร

โดย น.พ. นรสิงห์ อติศัพท์

ในวันปลงศพครูสิงห์ให้นึกถึงความหลังเก่า ๆ เมื่อ ๔๘ ปีมาแล้ว ครูสิงห์เป็นครูของผมหนุ่มกระชุ่มกระชวย เป็นทั้งครูประจำชั้นและครูผู้บังคับกองลูกเสือที่มีหมวกหนีบข้างแดงใส่ ซึ่งมีอยู่น้อยคน ครูในเวลานั้นเข้มแข็ง รักศิษย์เหมือนลูกของตัวเอง ครูเคยอบรมให้รักชาติ และเกลียดผู้โกงชาติเป็นที่สุด ในสมัยนั้นครูอบรมเราเรื่องฝรั่งเศสรังแกไทยอย่างไร เหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ อบรมให้เราเข้าใจฝังกระดูกเราจนกระทั่งทุกวันนี้ และเหตุการณ์ทุกวันนี้ที่ฝรั่งเศสเคยรังแกเราอย่างไร ปัจจุบันคงยิ่งกว่าเดิม ดูเหตุการณ์เรื่องเขาพระวิหาร ฝรั่งเศสช่วยเขมรจนเราแพ้ เหตุการณ์ที่เห็น ๆ คือ เดอเกรมองค์ และ ส.ป.อ. ครูมีชีวิตอยู่จนถึงได้เห็นเหตุการณ์ทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว ครูได้เคยพูดพยากรณ์ไว้ว่า จะมีอะไรต่อไปจากฝรั่งเศส

แล้วครูก็ได้เห็นจริงก่อนจบชีวิต คนสมัยหลังนักเรียนรุ่นสมัยใหม่ ได้รับการอบรมน้อยคงเนื่องจากวิถีการเมืองที่กระทรวงศึกษาฯ ถูกบังคับไม่ให้สอนเรื่องบทบาทของฝรั่งเศสที่ทำกับไทย จึงทำให้คนรุ่นใหม่ไม่เข้าใจลงไปในสายเลือด

การจากไปของครู ศิษย์ไม่ได้มีอะไรจะตอบแทนพระคุณครู จึงขอนำเอาเรื่อง "หัวใจวาย" มาเสนอเพื่อให้ท่านทุกคนอ่านเข้าใจ

ความหมายของหัวใจวายนี้ ในทางแพทย์หมายถึงโรคเส้นโลหิตเลี้ยงหัวใจอุดตัน แล้วทำให้กล้ามเนื้อขาดเลือดเลี้ยงตัวเองค่อย ๆ อ่อนกำลัง ๆ แล้วก็หยุดเต้นไปในระยะสั้น ภาษาหมอเรียกว่า Coronary Thrombosis with myocardial infarction ถ้าจะแปลตามตัวก็คือเส้นเลือดที่เลี้ยงหัวใจซึ่งชื่อว่า โคโรนารี่นั้น ถูกอุดตันเลือดเดินไม่ได้กล้ามเนื้อของหัวใจส่วนที่ขาดเลือดเลี้ยงเกิดอาการผ่อ

และลีบไป เป็นเหตุให้หัวใจขาดกำลังทำงานไม่ได้และหยุดไปเลย คนก็ตายในชั่วเวลาอันสั้นที่สุด

ถ้าจะเปรียบก็เหมือนนมหนูที่คาบูเรเตอร์ของรถยนต์เกิดตะกอน ในน้ำมันเบนซินที่สกปรกลอยไปอุดรูนมหนูน้ำมันไปไม่ได้เลยเครื่องยนต์สำลักหยุดเดินทันที

ส่วนการตายของคนที่ไม่ได้หมายถึงโรคหัวใจวายนั้นอีกอย่างหนึ่ง คือ มีอาการป่วยจากโรคที่แห่งอื่นของร่างกายความรุนแรงของไข้และพยาธิที่รุนแรงกับอวัยวะอื่นมากจนหัวใจทนไม่ไหวค่อย ๆ อ่อนกำลังลงไปทุกที ๆ จนหมดแรงไปเอง อย่างนี้เป็นอีกอย่างหนึ่งต่างหาก ฉะนั้น ภาษาที่พูดว่าหัวใจวาย ๆ นั้น ต่อไป ถ้าใครบอกว่าคนนั้นหัวใจวายต้องหมายถึงเส้นโลหิตเลี้ยงหัวใจอุดตันไม่ใช่ตายด้วยโรคอื่น

ส่วนประกอบของการหมุนเวียนของโลหิต

มนุษย์ทุกคนหัวใจมีอยู่ ๔ ห้อง จากหัวใจห้องซ้ายส่วนล่างเป็นห้องส่งเลือดออกไปทางเส้นโลหิตใหญ่เรียกว่าอาออต้า จากอาออต้านี้มีแขนงแยกออกไปเลี้ยงทุกส่วน

ของร่างกาย แล้วเลือดหมุนเวียนกลับมาเข้าหัวใจทางห้องขวาบน จากห้องขวาบนผ่านลิ้นกั้นห้องมาลงห้องขวาล่าง จากห้องขวาล่าง ปั๊มต่อไปยังปอดเพื่อฟอกโลหิตหรือรับอ๊อกซิเยนในปอดแล้ว เลือดออกจากปอดเข้าหัวใจห้องซ้ายบน เป็นเลือดสะอาดแล้ว จากห้องซ้ายบนผ่านลิ้นหัวใจ ไปห้องซ้ายล่างส่งออกทางอาออต้าไปเลี้ยงร่างกายอีก หมุนเวียนอย่างนี้ไม่รู้จบ การหมุนเวียนอย่างนี้เรียกว่าการหมุนเวียนของโลหิตในร่างกาย

ส่วนหัวใจเอง

หัวใจเป็นอวัยวะที่เป็นกล้ามเนื้ออย่างหนึ่งเหมือนกันจำต้องมีเลือดมาหล่อเลี้ยงตัวเอง หัวใจได้เลือดมาเลี้ยงตัวเองจากเส้นโลหิตที่แยกออกจากอาออต้า เส้นโลหิตนี้เล็ก ๆ เรียกว่า "โคโรนารี่ อาเตอรี่" เส้นโลหิตโคโรนารี่แยกออกเป็น ๒ แขนง เรียกว่าโคโรนารี่ซ้าย และโคโรนารี่

ขวา

โคโรนารี่ขวา เลี้ยงหัวใจด้านขวาส่วนหลัง โดยมาก และส่วนหน้าข้างขวา โคโรนารี่ซ้าย เลี้ยงหัวใจด้านซ้าย ส่วนหน้า และส่วนข้างซ้ายของหัวใจ ลักษณะที่หลอด โคโรนารี่เข้าเลี้ยงกล้ามเนื้อหัวใจนั้นคล้ายกับก้านเลี้ยงใบไม้ ซึ่งมีก้านใหญ่และแตกออกไปเป็นแขนงเล็ก ๆ

ถ้ามีอะไรอุดที่โคโรนารี่ซ้าย เป็นแขนงใหญ่ข้างใน เลือดเลี้ยงไม่ได้ในอาณาเขตกว้างอันตรายมากถ้ามีอะไรอุด ที่เส้นเลือดแขนงกล้ามเนื้อซึ่งเป็นแขนงเล็ก ๆ ทำให้เลือด เลี้ยงไม่ได้ในบริเวณเล็ก ๆ อันตรายน้อยกว่า

เส้นโลหิตทุกแห่งของร่างกาย ถ้าจะพูดอธิบายให้ เข้าใจง่าย ก็ว่ามี ๓ ชั้น ชั้นในเป็นเยื่อบุภายในท่อโลหิต ชั้นกลางเป็นกล้ามเนื้อ ชั้นนอกสุดเป็นเยื่อหุ้มท่อโลหิต

สาเหตุของการอุดตัน

(๑) อายุคนเมื่ออายุมากขึ้น ๆ เส้นโลหิตแข็งตัว เปรียบได้กับท่อยางหมดความยืดหยุ่น มีแต่จะกรอบไป

ทำให้หลอดโลหิตไม่เหนียว หลอดโลหิตเก่า ๆ ก็คล้ายท่อประปาเก่า ๆ ถอดออกมาดูจะเห็นท่อหนามีตะกอนสนิมเกาะแทบมิดท่อ

(๒) เขาพบว่าในคนบางคนไขมันในเลือดไหลวนเวียนอยู่มีมากกว่าปกติ เป็นสาเหตุให้เลือดข้น ไขมันนี้เรียกว่าโคเลสเตอรอล Cholesterol เจ้าตัวไขมันนี้เองที่ทำให้ผนังบุภายในของเส้นโลหิตหนาขึ้นจนอุดตันได้ แล้วเจ้าโคเลสเตอรอลนี้มาจากไหนก็มาจากอาหารเนื้อต่าง ๆ ที่กินกันอยู่ทุกวัน ตลอดจนไขมัน เช่น เนย นม และไข่ เฉพาะอย่างยิ่งในคนไทยคือ กะทิ คนใดโคเลสเตอรอลในเลือดสูงแพทย์มักจะตกใจรีบพยายามหาทางลดเสีย ด้วยการงดอาหารมัน และเนื้อ และกะทิ และให้ยาลดด้วย เพราะสาเหตุของการอุดตันจากโคเลสเตอรอลสูงมาก

(๓) บุคคลใดที่เป็นซิฟิลิสเรื้อรัง ไม่รักษาให้หายจริง ๆ ทำให้เชื้อสไปโรรีดกินผนังบุภายในท่อเลือดผุพังขรุขระ ทำให้เม็ดเลือดผ่านมาเดินไม่สะดวก เกิดตกตะกอน

อยู่ที่ท่อเล็กที่สุดเลยอุดตันในหลอดเลือดโคโรนารี่ที่เล็ก ๆ ลงไปได้ หรือผงส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่ซิพีลิสกิน หลุดลอยมาในกระแส.ลือด มาอุดในโคโรนารี่อาเตอรี่

(๔) บุคคลที่เป็นโรครูมาติคของหัวใจ (คือคนที่เป็นโรคหัวใจ ใจเต้นเร็วลิ้นหัวใจรั่ว และปวดข้อมีไข้เสมอเป็นระยะนาน ๆ ปี) ทำให้มีก้อนเนื้อเล็ก ๆ เกิดในผนังบุห้องหัวใจ แล้วก้อนนี้อาจหลุดไปเมื่อใดก็ได้ ลอยไปติดอยู่ที่โคโรนารี่อาเตอรี่

(๕) ในคนเป็นโรคเบาหวาน น้ำตาลในกระแสโลหิตมากนาน ๆ เข้าทำให้เยื่อบุภายในเส้นโลหิตบวม เฉพาะอย่างยิ่งเยื่อบุโคโรนารี่บวมทำให้อุดตันได้ ฉะนั้นคนเป็นเบาหวานมักตายด้วยโรคหัวใจวาย (อุดตัน) หลายเปอร์เซ็นต์

(๖) ในคนที่เป็นโรคตับอักเสบเรื้อรัง พบว่ามักจะมีการอุดตันโดยฉับพลันของโคโรนารี่อาเตอรี่ เพราะการทำลายของเซลล์ในตับหรือถุงน้ำดีหลุดลอยมาอุดได้

(๗) ในคนบางคนเส้นโลหิตแข็งแล้วแตกได้ โคโรนารี่ก็เหมือนกันแตกได้ เหมือนกับเส้นโลหิตในสมองแตกเหมือนกัน

อายุของคนที่มักจะพบโรคนี้

ต่ำกว่า	๔๐ ปี	มีประมาณ	๓.๘ %
	๔๐ — ๕๐ ปี	”	๑๒.๓ %
	๕๐ — ๖๐ ปี	”	๒๖.๐ %
	๖๐ — ๗๐ ปี	”	๓๓.๐ %
เกิน	๗๐ ปี	”	๒๔.๓ %

(ตามสถิติของ ดร. ไวทย์)

เพศ พบในผู้ชายมากกว่าหญิง เป็นส่วน ๘๔ % ในชาย
” ๑๖ % ในหญิง

อาการ อาการของโรคนี้มีเป็นกลุ่ม

๑. อาการที่เกิดจากเส้นโลหิตโคโรนารี่ บีบตัว (สปาสซั่ม) ในกลุ่มนี้เขาเรียกกันว่า แองไยน่า เพ็กโตรีส (Angina Pectoris) คือพอเส้นโลหิตโคโรนารี่บีบตัวทำ

ให้เลือดเดินไม่ได้ เกิดอาการเจ็บหน้าอกด้านหน้า อาการบีบตัวนี้อาจมาชั่วครู่แล้วก็หายไปโดยรวดเร็ว แล้วบีบใหม่อาจมาบ่อยๆ ถี่ๆ ก็ได้และมักจะเกิดขึ้นในเวลา ตกใจ โกรธจัด ออกแรงเหนื่อย เช่นขึ้นบันไดสูงๆ อาการบีบตัวนี้เป็นชั่วครู่ชั่วยามไม่ทำให้กล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด ถึงกับเกิดอาการวายขึ้น

บางท่านอาจเคยได้ยินได้เห็นเพื่อนบางคน พกยาอมใต้ลิ้นเวลาเขาเกิดเจ็บแน่นหน้าอก หมอจะสั่งให้อมยา เพื่อขยายเส้นเลือดหัวใจให้เลือดเดินได้

อาการแน่นหัวใจนี้ บางคนถ้าไม่ให้แพทย์ตรวจอาจเข้าใจว่าเป็นการแน่นท้อง ท้องขึ้นท้องเฟ้อธรรมดา เพราะบางครั้งอาจมีอาการคล้ายเรอเผ็ดในท้อง

๒. อาการของหัวใจวายแท้ ๆ มักแสดงล่วงหน้าก่อนโดยคนไม่นึกถึง คือ

ก. อาจมีอาการล่วงหน้า มีเจ็บหน้าอกและไหล่ซ้าย แขนซ้ายด้านในหรืออาจเจ็บไปถึงชายคอด้านซ้ายแถวใบหู

และขมับ อาจเลยไปถึงสะบักหลังด้านซ้ายก็ได้ อาการเจ็บมีคล้ายเมื่อย ๆ ตึง ๆ เคล็ดกล้ามเนื้อเลยทำให้นึกว่าเพราะออกกำลังเหวี่ยงแขนก็ได้ เฉพาะอย่างยิ่งนักกอล์ฟสูงอายุอาจคิดว่าเพราะเหวี่ยงไม้กอล์ฟก็ได้

ข. อาจมีอาการล่วงหน้าจุกแน่นชายโครงซ้าย บางคนนึกว่าท้องเสีย ท้องขึ้น ท้องเฟ้อ จุก แน่นท้อง ถ่ายยา กินยาขับลมอะไรก็ไม่ดีขึ้น และมักชอบเป็นเวลาอากาศเย็น ๆ และเวลาดึก ๆ ความเจ็บอย่างนี้อาจเป็นอยู่เป็นเดือน ๆ ก็ได้

ถ้าท่านไปหาแพทย์ แพทย์มีเครื่องตรวจหัวใจด้วยไฟฟ้า ซึ่งเรียกว่า เครื่องตรวจอิเล็คโตรคาดิโอแกรม จะตรวจพบได้ทันที ถ้าไม่ตรวจด้วยเครื่องนี้ไม่มีทางรู้แน่

ที่กล่าวมาแล้วเป็นอาการล่วงหน้า บางคนไม่มีอาการล่วงหน้าก็ได้ อยู่ดี ๆ ก็เกิดมีอาการฉับพลันขึ้นทันทีดังนี้ เจ็บบริเวณหัวใจทันที เจ็บปวดอย่างมาก คล้ายใครเอาเชือกมารัดหน้าอก หรืออาจเจ็บน้อย ๆ ก็ได้ หายใจ

ไม่ออก พูดไม่ออก จะเรียกใครช่วยก็ไม่ออก ไม่ทัน ตัวเองมีความตกใจมาก เหงื่อแตกอยากอาบน้ำ ตัวเย็นเฉียบ เพราะความดันโลหิตตกอย่างมาก จึงทำให้หน้ามืด อย่างที่เรียกว่า เป็นลม เป็นกันมากนัก แต่แพทย์เรียกว่าช็อค ชีพจรจะเต้นช้า ๆ ไม่ถึง ๖๐ ตุบ ต่อนาที อาจคลำได้เพียง ๓๐—๔๐ ตุบ ต่อนาที

ในรายที่อุดปลาย ๆ อาจเจ็บน้อย ๆ ก็ได้ แต่ในรายที่อุดตอนต้น ๆ โคโรนารี่ทำให้กล้ามเนื้อหัวใจส่วนที่จะรับเลือดไปเลี้ยงนั้นตาย (Infarct) แล้วหยุดไปทันที จะเรียกใครก็ไม่ทันดังที่เราได้ยินกันว่า ท่านคนนั้นคนนี้นอนแล้วไม่ตื่นเลย หรืออยู่ดี ๆ พอกินข้าวอิ่ม หรือเล่นอยู่ดี ๆ หาวนอนทีเดียวคอตกไปเลย

วิธีป้องกัน

(๑) เรียนรู้สาเหตุของการอุดตันของท่อโลหิต ดังที่พูดมาแล้วข้างต้น

(๒) คนใดความดันโลหิตสูงมาก ๆ ต้องระวัง

(๓) ใครเป็นโรคเบาหวานต้องระวังมากที่สุด

(๔) อายุเกิน ๔๐ ปีไป ควรไปหาแพทย์เจาะเลือดตรวจหาโคเรสเตอรอล ดูว่าสูงหรือเปล่า

(๕) ใครเป็นซิฟิลิสจงระวังตัว รีบรักษาตัวให้หายเสียตั้งแต่ต้นมือ อย่าปล่อยไว้นานปี

(๖) ใครความดันโลหิตสูง ขืนกินเหล้ามากมักจะทำให้หัวใจวายง่าย ๆ

(๗) ท่านควรไปหาแพทย์ตรวจหัวใจด้วยเครื่องอิเล็คโตรคาดิไอแกรมเสีย ถ้ามีอาการใดสงสัยแพทย์จะบอกท่านได้ว่าควรปฏิบัติตัวอย่างไร

(๘) ถ้ารู้มีอาการล่วงหน้า และตรวจพบแล้ว จงถือคำสั่งแพทย์เป็นคำสั่งแนะนำโดยเชื่อฟัง อย่างเคร่งครัด เช่น ให้งดเหล้า งดกินจุ อย่าออกกำลังหักโหมจงเชื่อฟัง ผู้ไม่ค่อยเอาใจใส่คำสั่งแพทย์มักตาย

การปฏิบัติตัวเมื่อเกิดอาการอย่างนี้ขึ้น

เพื่อตัวเอง และช่วยเหลือผู้อื่น ถ้าพบว่ามีอาการช็อค คือเป็นลมเหงื่อแตก ท่าทางตกใจ เจ็บในอก หาย

ใจไม่ออก หน้าซีดขาวแล้วดำคล้ำ ในคนอายุเกิน ๔๐ ปี ไปแล้วควรนึกถึงโรคหัวใจวายเสมอ

(๑) ให้นอนราบทันที อย่าได้ลุกขึ้นเป็นอันขาด เวลาจะพาไปโรงพยาบาล (ถ้าหากยังมีชีวิตอยู่) ก็ต้องนอนเปลไป

(๒) พยายามอย่าให้คนไข้ตกใจ ให้กำลังใจ

(๓) รีบพาไปโรงพยาบาลให้เร็วที่สุดที่จะเร็วได้ แต่ต้องให้เขาไปโดยไม่กระทบกระเทือนหรือออกแรงแม้แต่น้อย

(๔) ในที่ห่างไกลแพทย์ ถ้าช่วยโดยขัดสนจริง ๆ คือให้นอนราบ นอนนิ่ง ๆ ให้ความอบอุ่น ให้กาแฟแก่ ๆ ถ้าไม่มีกาแฟก็บรั่นดีสักเป๊กก็ได้ เพื่อแก้ช็อคไว้ก่อน

(๕) เมื่อแพทย์รับไว้ในโรงพยาบาลแล้ว อย่างน้อยที่สุด ถ้าเป็นหัวใจอุดตันจริง แพทย์จะต้องให้นอนอยู่ในโรงพยาบาลอย่างน้อย ๔ อาทิตย์ จึงปลอดภัย อย่าพยายามหนีกลับบ้านหรือรบเร้ากลับบ้าน เมื่อใดปลอดภัยแพทย์จึงจะให้กลับบ้านเอง

คนที่เป็นโรคนี้ เมื่อแพทย์ตรวจพบจะต้องปฏิบัติตัวตามคำแนะนำโดยเคร่งครัด พวกที่เคยเป็นนักเลงเหล้าต้องงดทันที ไม่ใช่ว่างดขอไปที นึกว่าตัวสบายแล้วเพื่อน ๆ ขอเลี้ยงดื่มแสดงความยินดีที่รอดกลับมาได้ ยกแก้วดื่มไชโย พอไชโยเสร็จดื่มหมดแก้วสักครู่ หน้าเขียวคาโต๊ะ กลายเป็นพิธีส่งวิญญาณเพื่อนไปเลย เหตุการณ์อย่างที่เล่ามานี้มีเกิดขึ้นจริง ๆ แล้วจึงนำมาเล่าสู่กันฟัง

มีอีกราย สามีเป็นโรคอย่างนี้ กลับมาพักผ่อนที่บ้าน หมอได้สั่งว่าอย่าเพิ่งออกกำลังกายอย่างใดเป็นอันขาด และขอให้แยกเตียงนอนเสียในระยะ ๑ ปีนี้ อย่าเพิ่งอยู่ห้องเดียวกันเลย กลับมาอยู่บ้านได้ ๑ เดือน เพื่อนได้รับการ์ดรดน้ำศพ ผู้ใกล้ชิดบอกว่าหัวใจวายอีกครั้ง สาเหตุการตายครั้งนี้ เขาตายอย่างที่ชาวบ้านพูดกันว่า "ไม่ได้ตกน้ำตาย" อย่างนี้เป็นการขัดขืนคำสั่งหมอ

หวังว่า บทความของผมคงช่วยให้ท่านเข้าใจได้พอควร ขอผลานิสงค์นี้ จงบันดาลให้แก่ครูสิงห์ ผู้มีชีวิตอย่างครูแท้ ขอให้เกิดมาใหม่ในภพหน้า ขอให้เป็นครูเป็นศิษย์กันอีกต่อไป

ครูครับ ครูเคยสอนพวกผมว่า "อย่าเป็นคนโกงชาติ ถ้าเป็นคนโกงชาติ จะไม่มีชาติ กลายเป็นชาติหมา" ระหว่างครูมีชีวิตอยู่คงเห็นแล้วว่า "เดอ เกรมองค์" บริษัทชนชาติฝรั่งเศส ให้เงินยายอะไรทำบุญเฉย ๆ ๑๘ ล้านบาท เรื่องคงเก็บเงียบฉี่จนทุกวันนี้ ไม่มีใครรู้ แต่ครูมีวิญญาณอยู่ในภพอื่นแล้ว วิญญาณครูคงเห็นอีกแล้วว่า ไอ้นอกจาก ๑๘ ล้าน ยังมีให้ใครบ้าง ครูคงรู้แล้ววิญญาณครูคงรู้สึกเจ็บแสบพิลึก ครูครับอย่าไปยุ่งกับมันเลย คนโกงชาตินั้น วันหนึ่งผลสนองให้เห็นเอง ขอให้วิญญาณครูไปเกิดในที่สุคติบนสวรรค์เถิด

แด่ . . . ครู . . . ของข้าพเจ้า

ทุกชีวิตย่อมมีจุดจบเดียวกันคือ.... "**ความตาย !**" แต่เราก็อดที่จะสลดใจมิได้เมื่อเราได้ทราบข่าวที่เรามิพึงปรารถนาจะได้ยินมัน...ไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับผู้ใดก็ตาม... และเมื่อมันกลายเป็นความจริงที่ไม่มีใครบิดเบือนให้มันเป็นอย่างอื่นได้ มันก็ย่อมหลีกเลี่ยงความเศร้าสลด รันทดใจด้วยความอาลัยอย่างสุดซึ้งเสียมิได้....และยิ่งเมื่อท่านผู้ต้องจากไปเป็นถึง "**ครู**" ผู้เคยให้วิชาความรู้ เคยอบรมสั่งสอน โดยข้าพเจ้าเคยเป็นสานุศิษย์ใกล้ชิดแล้ว "**ครู**" ยังเป็นบุคคลแรกที่กำหนดเส้นทางชีวิต ถ่ายทอดความเป็นศิลปินให้แก่ข้าพเจ้าเมื่อเยาว์วัย จนกลายเป็นอาชีพที่ข้าพเจ้ากระโดดโลดเต้นอยู่บนเส้นทางของ "**นักแสดง**"... ตลอดมาจวบจนทุกวันนี้ด้วยแล้ว......ก็ย่อมเป็นความเศร้าสลดทวีคูณอันสุดจะประมาณได้...! โดยข้าพเจ้าใคร่ขอเทอด

พระคุณด้วยการขอกราบรำลึกด้วยความอาลัยอย่างสุดซึ้ง ณ ที่นี้...และขอให้วิญญาณครูของข้าพเจ้า......... "สิงห์ วาณิชยานนท์"....ผู้ที่เหลือเพียงวิญญาณให้ข้าพเจ้าสักการะนี้ จงสู่ สุคติภพ ด้วยเถิด

สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์

พิมพ์ที่ ห.จ.ก. ยุทธนาการพิมพ์ 192/8–9 ซอยวรพงษ์ พระนคร
โทร. 817423 นายไวยยศ ยุทธนาประวิต ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2512